

**Botanická zahrada
Praha**

Výroční zpráva
za rok 2018

Obsah

Obsah

1	¹	Ohlédnutí za rokem 2018	6	¹¹¹	Marketing a Public Relations
				¹¹²	Shrnutí sezony
				¹¹⁵	Návštěvnost
				¹¹⁷	Akce pro veřejnost
				¹²⁷	Projekt Kořeny osobností
				¹³¹	Edukační činnost
2	³	Členství v institucích a odborných organizacích			
3	⁷	Odborná činnost			
	⁹	Prioritní a významné sbírky			
	⁵⁹	Expedice a zahraniční cesty	7	¹³³	Hospodaření
	⁶⁹	Projekt Cervia Citta Giardino		¹³⁴	Hlavní činnost
	⁷¹	Publikační činnost		¹³⁷	Doplňková činnost
	⁷³	Další odborná činnost	8	¹⁴³	Poděkování partnerům
4	⁸⁵	Granty	9	¹⁴⁷	Tiráž
5	⁹¹	Rozvoj			

Ohlédnutí za rokem 2018

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

říká se, že dobrých zpráv není nikdy dost, jsem proto rád, že výroční zpráva Botanické zahrady hlavního města Prahy za rok 2018, kterou právě otvíráte, jich obsahuje skutečně velké množství. Rok 2018 byl pro naši organizaci rokem velice úspěšným, a to ve všech oblastech její činnosti. Podobně jako v předešlých dvou letech mohu s potěšením konstatovat, že se nám dařilo velmi dobře. Velmi dobře byly přijaty naše kampaně popularizující botaniku, akce pro veřejnost a nové expozice. Botanická zahrada hl. m. Prahy v Troji se tak stále více dostává do povědomí široké veřejnosti jako oáza klidu uprostřed rušného velkoměsta. Do zahrady také díky nekonečné péči všech nadšených zaměstnanců přišlo meziročně o 26 tisíc návštěvníků více.

Podařilo se nám dokončit přípravu nových projektů a dokumentů, které jsou zásadní pro rozvoj naší zahrady. V polovině roku schválila rada MHMP dva strategické dokumenty. Prvním je Generel rozvoje 2017–2027, který zahradu posouvá na úroveň moderního světového centra botaniky a Praze přináší atraktivní místo nejen k edukaci, ale také k relaxaci, kulturnímu vyžití a reprezentaci metropole. Druhým zásadním dokumentem je Konceptce sbírkotvorné činnosti, která stanovuje strategii rozvoje botanických sbírek a ochrany ohrožených druhů rostlin, což je bezesporu hlavním posláním naší zahrady.

Dokončili jsme dlouhou cestu vedoucí ke sjednocení pozemků v areálu

zahrady a položili tak nový základ k jejímu dalšímu smysluplnému rozvoji. Ve světově unikátním tropickém skleníku Fata Morgana jsme zahájili rozsáhlé rekonstrukční práce všech prvků, které dožívají vlivem extrémních klimatických podmínek, a to bez nutnosti trvalého uzavření skleníku a při zachování všech oblíbených výstav. Návštěvníci tak mají možnost postupně nahlédnout do nově budovaných expozic. V příštím roce Botanická zahrada hl. m. Prahy oslaví výročí 50 let od svého vzniku, ke kterému si nadělí nové vstupní objekty, prodejnu

suvenýrů s kavárnou a nový informační a navigační systém s webovými stránkami.

Na tomto místě bych rád poděkoval všem zaměstnancům za pracovní nasazení a entuziasmus, přátelům i návštěvníkům naší botanické zahrady za přízeň a zřizovateli, Magistrátu hl. m. Prahy, za veškerou podporu. V neposlední řadě přeji vám všem i zahradě mnoho dalších úspěšných let.

*Bohumil Černý
ředitel Botanické zahrady hl. m. Prahy*

Členství v institucích a odborných organizacích

Botanická zahrada byla v roce 2018 aktivním členem těchto organizací

Konsorcium botanických zahrad EU

Unie botanických zahrad ČR

Fleuroselect

Botanic Gardens Conservation International (BGCI)

International Stauden Union (ISU)

Indigenous Bulb Association of South Africa (IBSA)

Middle-European Iris Society (MEIS)

Svaz květinářů a floristů ČR

Spolek pěstitelů kaktusů a sukulentů v Praze

SZO ČZS Saintpaulia

The Society for Economic Botany (SEB)

British Pteridological Society (BPS)

American Fern Society

The Cycad Society

International Aroid Society (IAS)

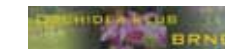
American Begonia Society

American Orchid Society

Australasian Native Orchid Society (ANOS)

Orchidea klub Brno

Česká orchidejářská společnost

ArbNet

Unie botanických zahrad ČR (UBZČR)

Botanická zahrada hl. m. Prahy iniciovala v roce 2005 vznik Unie botanických zahrad České republiky a doposud je jejím aktivním členem. V roce 2018 zastupoval botanickou zahradu RNDr. Vlastik Rybka, Ph.D., jako viceprezident UBZČR a Ing. Petr Hanzelka, Ph.D., v pozici tajemníka UBZČR. Prostřednictvím UBZČR probíhá spolupráce s ostatními členskými botanickými zahradami a pravidelná výměna informací o aktuálním dění v jednotlivých zahradách. UBZČR rovněž spolupracuje s orgány státní správy a informuje své členy o aktualitách týkajících se případných změn v legislativě a o požadavcích vyplývajících z mezinárodních závazků České republiky.

Unie botanických zahrad ČR

Konsorciium botanických zahrad EU (European Botanic Gardens Consortium)

Botanická zahrada hl. m. Prahy je ve spolupráci s Uníí botanických zahrad ČR aktivním členem Konsorcia botanických zahrad EU. Od roku 2004 doposud se pravidelně účastní jednání tohoto konsorcia, které funguje coby poradní orgán mezinárodního sdružení botanických zahrad (BGCI, Botanic Gardens Conservation International). Zástupcem ČR v konsorciu je viceprezident UBZČR RNDr. Vlastik Rybka, Ph.D. Základním smyslem konsorcia je koordinace aktivit evropských botanických zahrad, podpora jejich informovanosti o dění a aktivitách botanických zahrad v Evropě a snaha o co nejširší zapojení botanických zahrad do mezinárodních aktivit a konzervačních programů.

Konsorciium botanických zahrad EU

Botanická zahrada je výstavní zahradou Fleuroselectu

Fleuroselect jako nezávislá mezinárodní organizace testuje nově vyšlechtěné, semenem množené odrůdy květin. Pouze odrůdy s vynikajícími pěstitelskými a estetickými vlastnostmi mohou získat zlatou medaili. Pro rok 2018 zvolila organizace Fleuroselect šampionem mezi květinami levisii *Lewisia cotyledon* 'Elise Ruby Red', petúnií *Petunia x hybrida* 'MyLove Orange' a ostálku *Zinnia x hybrida* 'Profusion Red'. Již 20 let prezentujeme jako výstavní zahrada Fleuroselectu oceněné novinky na záhonu u vstupu do Ornametální zahrady.

Fleuroselect

Úvod

V roce 2018 pokračoval rozvoj sbírek, některé zajímavé novinky se dozvíte v následujících textech. Povedlo se zorganizovat několik zahraničních cest. Hodně významná byla expedice na Kypr, kde se podařilo získat povolení ke sběru semen a navázat kontakty. Ty umožní dále rozvíjet spolupráci a sbírky rostlin z této zajímavé mediteránní země. Důležitá byla i výprava na Madagaskar, tamní devastace přírodního prostředí pokračuje bohužel velmi rychlým tempem, a tak jsou nabyté poznatky hodně cenné. Také čínská spolupráce pokračovala dalším výměnným pobytem. Přínosná byla i účast na konferenci evropských botanických zahrad Eurogard v Lisabonu, kde jsme získali mnoho užitečných kontaktů a poznatků pro další práci. Expoziční rozvoj byl v roce 2018 výrazný. Ve skleníku Fata Morgana vznikla další část madagaskarské expozice, a to suchého buše jihozápadu ostrova. Do nové podoby byla

upravena také expozice tepuis s mnoha novými, velmi vzácně pěstovanými druhy rostlin a podařilo se též dotáhnout modernizaci nasvícení této části. Nový je umělý kmen u výstupu ze stoly, který umožní představit epifytní druhy jižního Tichomoří. V areálu Sever se tvoří další část expozice Svět sukulentů, věnovaná kanárským a madagaskarským rostlinám. V areálu Jih vznikla nedaleko altánu menší expozice sukulentních rozchodníků. Největší novou záhonovou plochu lze najít v lese hned vedle hlavní cesty z expozice Straň a je věnována čínským hajním rostlinám s bohatým zastoupením denivek. Významnou událostí bylo slavnostní letní otevření nové expozice Medonosných rostlin a včel, která představuje propojení rostlin a jejich nejdůležitějších včelích opylovačů. Snažíme se zvyšovat znalosti našich pracovníků, takže jsme připravili již dva

cykly odborných přednášek zaměřených na různé oblasti botaniky. Mocný nový impuls získala naše odborná knihovna, průběžně ji doplňujeme o další tituly. Především jsme však koupili nový knihovnický program a proběhl převod evidence knih do tohoto systému a označení všech knih čárovým kódem. Práci knihovny i orientaci v ní to výrazně ulehčilo. Závěrem bych chtěl zmínit jednu osobní radost a tou je menší projekt na záchranu vzácného druhu stařínce oranžový (*Tephrosia aurantiaca*) v České republice. Je znám již jen v jedné lokalitě nedaleko Peruce a naše zahrada se věnuje jeho výzkumu a ochraně. V letošním roce vyklíčily první rostliny z nažek sbíraných v místě výskytu, takže naděje na záchranu druhu výrazně vzrostla.

RNDr. Vlastík Rybka, Ph.D.
Náměstek pro odbornou činnost

Květy myrmekofytního druhu *Myrmecodia tuberosa* vyrůstají přímo z robustního těla

Prioritní a významné sbírky

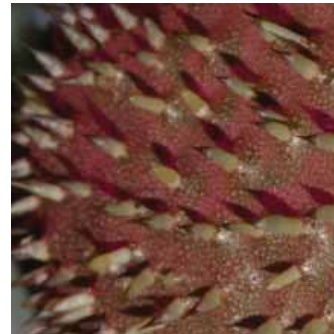
Strategie rozvoje sbírkotvorné činnosti

Prioritní sbírky

- Cibuloviny
- Denivky
- Hluchavkovité
- Hvězdicovité
- Jehličnany
- Kakostovité
- Kapradiny
- Kosatce
- Listnaté dřeviny
- Myrmekofilní rostliny
- Orchideje
- Pivoňky
- Sukulenty
- Užitkové rostliny
- Zázvory

Významné sbírky

- Árónovité
- Begonie
- Cykasy
- Hajní rostliny
- Letničky
- Masožravé rostliny
- Palmy
- Traviny
- Zimovzdorné kaktusy a sukulenty

Prioritní sbírky

Cibuloviny

Cibulnaté rostliny patří mezi nejvýznamnější sbírky botanické zahrady už od jejího vzniku. Nejceněnější část kolekce představují sběrové položky ze Středomoří a něžné květy šafránů, modřenců, narcisů, tulipánů, ocúnů a bramboříků obdivují návštěvníci na skalkách a suťových záhonech. K bohatě zastoupeným jihoafrickým cibulovinám náleží zejména rody *Lachenalia*, *Albuca*,

Boophone, *Haemanthus*, *Daubinya* a *Cyrtanthus*, s kterými je možné se setkat v geografické expozici Svět kaktusů a sukulentů. Otužilejší kapské druhy, jako je *Eucomis*, *Gladiolus* a *Agapanthus*, se na léto stěhují do venkovní expozice. Ve skleníku Fata Morgana našli svůj domov zástupci jihoamerických rodů *Crinum*, *Hymenocallis* a *Hippeastrum*, jejichž úžasné květy patří v evropských sbírkách k raritám.

Africká příbuzná hyacintu *Daubinya stylosa* připomíná jehelníček

Priority Collections

Bulbous Plants

Bulbous plants have belonged to the most important collections of our botanical garden ever since its founding. The most valuable are items from the Mediterranean. Visitors can admire the gentle flowers of saffron, grape hyacinth, narcissus, tulip, autumn crocus and cyclamen on rocks and scree beds. We have many representatives of South African bulbous plants, mainly from the *Lachenalia*, *Albuca*, *Boophone*, *Haemanthus*, *Daubinya* and *Cyrtanthus*

genera. They can be seen in the geographical exposition The World of Cacti and Succulents. In summer, we move hardier Cape species, such as *Eucomis*, *Gladiolus* and *Agapanthus* to the outdoor exposition. In the Fata Morgana Greenhouse, there are representatives of South American *Crinum*, *Hymenocallis* and *Hippeastrum* genera. Their fantastic flowers are very rare in European collections.

Jihoafrický *Cyrtanthus clavatus* vykvétá jen zřídka

Prioritní sbírky

Denivky

Sbírka denivek je právem řazena k nejdůležitějším kolekcím zahrady, neboť návštěvníkům nabízí ke zhlédnutí opravdu kvalitní a široký sortiment. Vedle původních druhů je možno obdivovat necelou tisícovku rozličných kultivarů, které jsou vysázeny jak v Ornametální zahradě, tak i v severní části zahrady. Jedinečnost sbírky je patrná nejen zde v České republice, ale naše denivky zajisté dosahují i evropského významu.

V roce 2018 byla sbírka obohacena zejména o nové přírůstky botanických denivek získané díky spolupráci s Botanickým ústavem Čínské akademie věd v Pekingu, dále pak díky mezinárodní výměně semen *Index Seminum*. Nedílnou součástí prezentace kolekce je pravidelné pořádání komentovaných prohlídek pro veřejnost.

Hemerocallis hybr. 'Siloam Doodlebug'

Priority Collections

Daylilies

The collection of daylilies is one of the most important collections of our garden and offers visitors high-quality and extensive assortment. Apart from wild species, visitors can admire nearly a thousand different cultivars planted in the north part of the garden and in the Ornamental Garden. The collection of daylilies is unique not only in the Czech Republic, but also on European level.

In 2018 new wild daylilies have been added into our collection. We obtained them thanks to the *Index Seminum* international exchange of seeds and our collaboration with the Institute of Botany of the Chinese Academy of Sciences in Beijing. An integral part of presenting the collection are regular guided tours organized for the public.

Časně kvetoucí tetraploidní denívka *Hemerocallis* hybr. 'Chicago Picotee Memories' pochází z 80. let 20. století

Hemerocallis hybr. 'Indigo Moon'

Prioritní sbírky

Hluchavkovité

Zástupci čeledi *Lamiaceae* tvoří druhou nejpočetnější skupinu v rámci záhonových trvalek, mnoho druhů nachází uplatnění v kolekci užitkových rostlin, zejména mezi léčivkami a medonosnými druhy. Jedinečnou v rámci ČR je sbírka tzv. afrických kopřiv – dříve rod *Coleus*, dnes *Solenostemon*.

V roce 2018 jsme přivezli semena řady cenných endemických druhů

z kyperského pohoří Troodos, které významným způsobem obohatí nově rekonstruovanou expozici středomořské flóry. Z hluchavkovitých se jedná například o: *Thymus cf. integer*, *Nepeta troodi*, *Teucrium cyprium*, *Salvia willeana*, *Phlomis cypria subsp. occidentalis*. Získali jsme také pět druhů se známým původem z Kanárských ostrovů. Za zmínku stojí vzácná šalvěj *Salvia broussonetii* nebo čtyři druhy rodu *Sideritis*.

Priority Collections

Lamiaceae

Representatives of the *Lamiaceae* family are the second most numerous group within the flower bed perennials. Visitors can see many species in the collection of useful plants, mainly amongst medicinal herbs and melliferous plants. Our collection of African nettles (earlier the *Coleus* genus, now *Solenostemon*) is unique in the Czech Republic.

This year, we brought the seeds of many valuable endemic species from the Troodos

mountain range in Cyprus. They will be an important addition to the newly rebuilt exposition of Mediterranean flora. From the *Lamiaceae* family, these are for example: *Thymus cf. integer*, *Nepeta troodi*, *Teucrium cyprium*, *Salvia willeana*, *Phlomis cypria subsp. occidentalis*. We also obtained 5 species from the Canary Islands. We should mention the rare sage called *Salvia broussonetii* or 4 species of the *Sideritis* genus.

Stanoviště vzácného druhu šalvěje (*Salvia willeana*) v pohoří Troodos

Prioritní sbírky

Hvězdicovité (*Asteraceae*)

Zástupci této čeledi jsou nejpočetnější skupinou vytrvalých i jednoletých bylin v trojské botanické zahradě.

Návštěvníci se mohou setkat s bohatým sortimentem rodu *Aster*, *Helenium*, *Coreopsis*, *Ratibida*, *Echinacea*, *Rudbeckia* aj. K novějším pak patří rostliny získané z expedice do USA v roce 2016. Řadí se k nim *Heliomeris multiflora*, který vyniká mimořádným množstvím velkých,

jasně žlutých květů; vytrvalý polokeř *Ageratina occidentalis* či suchomilný polokeř *Ericameria nauseosa*. V roce 2018 byl sortiment obohacen např. o několik druhů rodu *Santolina* a *Solidago* a odrůd kopretin (*Leucanthemum*), hvězdic (*Aster*) a řebříčků (*Achillea*).

Významnou aktivitou je rovněž činnost spojená se záchranou poslední české populace stařince oranžového (*Tephroseris aurantiaca*).

Ageratina occidentalis je novějším přírůstkem ve sbírkách. Druh byl získán na sběrové expedici v USA v roce 2016

Priority Collections

Asters (*Asteraceae*)

The representatives of this family are the most numerous group of perennials and annuals in Prague Botanical Garden.

Visitors can admire the rich assortment of the *Aster*, *Helenium*, *Coreopsis*, *Ratibida*, *Echinacea* or *Rudbeckia* genera. We acquired new plants during our US expedition in 2016. Amongst them are: *Heliomeris multiflora*, which has remarkable number of big, brightly

yellow flowers; the perennial subshrub *Ageratina occidentalis* or the dry-loving subshrub *Ericameria nauseosa*. In 2018, we added several species of the *Santolina* and *Solidago* genera and also the *Leucanthemum*, *Aster* and *Achillea* varieties.

Important are also our activities related to saving the last Czech population of the *Tephroseris aurantiaca*.

Ratibida (*Ratibida pinnata*) je méně známou, ale nenáročnou, prérjinní trvalkou, snášející i sušší půdy

Prioritní sbírky

Jehličnany

Sbírka jehličnanů je koncipována jako průřezová a obsahuje přibližně 120 druhů. Pokrývá všechny čeledi a většinu rodů, má tedy značnou cenu i pro výuku studentů. V současnosti sbírka obsahuje přes 400 položek.

Sbírka obsahuje necelou stovku vzácných a málo známých tropických a subtropických druhů, některé z nich patří v přírodě ke kriticky ohroženým (*Fitzroya cupressoides*, *Pilgerodendron uviferum*, *Widdringtonia cedarbergensis*). Některé exempláře již dorostly velikosti, že vytvářejí šištice i plodí. V roce 2018 se podařilo

podstatnou část cenných subtropických jehličnanů nařízkovat a zakořenit, takže máme záložní rostliny pro potřeby výsadeb a výstav.

Z taxonů, které jsou trvale pěstovány ve venkovních expozicích, přibyli zástupci rodu *Ginkgo*, například kultivar *Ginkgo biloba* 'Emperor' nebo *Ginkgo biloba* 'Nelleke', které jsme získali výměnou od polských kolegů. V expozici Geografických celků přibyl do severoamerické části smrk Brewerův (*Picea breweriana*) nebo borovice arizonská (*Pinus arizonica*).

Papuacedrus papuana roste v horách ostrova Nová Guinea. Pěstuje ho jen několik botanických zahrad na světě

Priority Collections

Conifers

Our collection of conifers is designed as an overview and includes about 120 species. It covers all families and most genera, so it has considerable value for education purposes. Currently, the collection contains more than 400 items.

It includes nearly a hundred rare and little known tropical and subtropical species. Some of them are critically endangered in nature (*Fitzroya cupressoides*, *Pilgerodendron uviferum*, *Widdringtonia cedarbergensis*). Some specimens have already grown enough to create cones.

In 2018, we managed to make cuttings and root a substantial number of valuable subtropical conifers, so we have backups for planting and exposition needs.

To taxons that are permanently grown in outdoor expositions, we added representatives of the *Ginkgo* genus, for example the *Ginkgo biloba* 'Emperor' or *Ginkgo biloba* 'Nelleke' cultivars. We obtained them from our Polish colleagues. Into the North American part of the Geographical Units exposition, we added Brewer spruce (*Picea breweriana*) and Arizona pine (*Pinus arizonica*).

Jehličnan *Taiwania cryptomerioides* se pokusíme vysadit do venkovních expozic, za pomoci zimního krytu by mohl vydržet i naše zimní klima

Prioritní sbírky

Kakostovitě (*Geraniaceae*)

V sortimentu botanické zahrady dominují pelargonie (*Pelargonium*) s centrem rozšíření v jižní Africe a kakosty (*Geranium*) tvořící takřka polovinu druhového bohatství celé čeledi.

Rod *Pelargonium* je zajímavý svou mnohotvárností, najdou se zde keře, byliny, geofyty i sukulentní druhy. V roce 2018 se sbírka rozrostla např. o vzácné *P. whytei* z tropické Afriky. Kakosty patří mezi perspektivní zahradní rostliny,

a to zejména s ohledem na odolnost a přizpůsobivost různým stanovištím. V roce 2018 byla jejich sbírka doplněna o několik botanických druhů (*G. koraiense*, *G. libani*, *G. clarum*) a rovněž několik kultivarů. Ve sbírce venkovních rostlin jsou zastoupeny i pumpavy (*Erodium*), k těm nejvýznamnějším patří *E. petraeum* subsp. *glandulosum*, *E. amanum* a *E. chrysanthum*, všechny zajímavé i s ohledem na svou odolnost vůči suchu.

Erodium x kolbianum 'Natasha' je mimořádně zdařilý zahradní kultivar. Pěstuje se ale poměrně zřídka

Priority Collections

Geraniaceae

The assortment of our botanical garden is dominated by pelargoniums (*Pelargonium*) with the centre of spreading in the south of Africa. Cranesbills (*Geranium*) make up nearly a half of the species of this family.

The *Pelargonium* genus is interesting thanks to its large variety of forms. It includes shrubs, herbs, geophytes and succulents. In 2018, the rare *P. whytei* from tropical Africa was added into the collection. Cranesbills are

promising garden plants, mainly because they are resilient and can adapt to various habitats. In 2018, several wild species (*G. koraiense*, *G. libani*, *G. clarum*) and cultivars were added into the collection. In the collection of outdoor plants, there are also plants of *Erodium*. The most important are *E. petraeum* subsp. *glandulosum*, *E. amanum* and *E. chrysanthum*. All of them are interesting also because they are resistant to drought.

Geranium x magnificum 'Hylander' je jedním z často pěstovaných zahradních hybridů kakostů

Prioritní sbírky

Kapradingy

Výtrusné rostliny představují plavuně, vranečky, šídlatky, přesličky a všechny kapradiny. Jejich rozšíření zahrnuje vegetační zóny celého světa.

Ve sbírce máme zastoupené rostliny ze všech 13 v současnosti existujících řádů výtrusných rostlin, takže sbírka pokrývá evoluční pestrost celé skupiny. Řadí se tak k předním světovým kolekcím. Pro její rozvoj je stěžejní činnost laboratoře, kde množíme a udržujeme choulostivé druhy.

V roce 2018 jsme získali dva vietnamské druhy rodu *Araiostegia* vyznačující se velkými tuhými, ale jemně dělenými listy. Pokračovali jsme také v doplňování druhů rodu *Dryopteris* výměnou výtrusů z British Pteridological Society a BG Chemnitz.

Dipteris conjugata: Tato neobyčejně krásná horská kapradina úspěšně roste v expozici skleníku Fata Morgana již 15 let. Nikde jinde v Evropě se jí dlouhodobě pěstovat nepodařilo

Priority Collections

Ferns

Clubmosses, spikemosses, quillworts and all ferns are grouped as cryptogams.

In our collection, we have plants from all 13 orders of cryptogams existing today, so it covers evolutionary diversity of the whole group. Thus, it is one of the top collections in the world. We propagate and keep delicate species in our laboratory. Its activities are crucial for the development of our collection.

In 2018, we acquired two Vietnamese species of the *Araiostegia* genus characterised by big and tough, but finely segmented leaves. We also continued to add species of the *Dryopteris* genus as part of an exchange of spores with the British Pteridological Society and BG Chemnitz.

Platycerium madagascariense je nejobtížněji pěstovatelný druh rodu. Daří se nám tuto kapradinu rozmnožovat i dopěstovat do dospělé velikosti

Stromové kapradiny rodu *Cyathea* jsou součástí vegetace tropických hor. Není jednoduché je množit, ale v laboratoři botanické zahrady se to daří

Prioritní sbírky

Kosatce

Kosatce jsou kulturní rostliny oblíbené zejména pro svoji atraktivitu a pěstitelskou nenáročnost. Naše sbírka kosatců patří mezi již tradiční kolekce zahrady, neboť byla jednou z prvních zde pěstovaných sbírek vůbec. Suchomilné kosatce jsou soustředěny v severní části zahrady ve výrazné kruhové expozici spolu s denívkami, mokřadní kosatce najdeme u jezírka v Ornametální zahradě. Celkem kolekce zahrnuje úctyhodných 120 taxonů kosatců a více než 700 kultivarů, čímž se řadí k předním sbírkám v Evropě.

I v roce 2018 zahrada pokračovala v činnosti akreditovaného soudce nových odrůd kosatců v rámci Středoevropské kosatcové společnosti (MEIS), kde je skupinovým členem. Do naší sbírky tak přibýly další zajímavé novinky šlechtění, které se umístily na předních místech soutěže. Dále jsme pak získali několik položek botanických kosatců výměnou rostlinného materiálu s Botanickým ústavem Čínské akademie věd v Pekingu a díky mezinárodní výměně semen *Index Seminum*.

Kosatce ze sekce *Regelia Iris hoogiana* 'Antiope' byl pojmenován po královně Amazonce

Priority Collections

Irises

Irises are cultivated plants popular mainly for their attractiveness and easiness of growing. The iris collection is one of the very first collections grown in our botanical garden. Irises which like dry conditions can be found in the north part of the garden in a striking circular exposition together with daylilies. Wetland irises can be seen near the pond in the Ornamental Garden. In total, our collection includes impressive 120 iris taxons and more than 700 cultivars and is, therefore, one of the top collections in Europe.

Our garden is a group member of the Middle-European Iris Society (MEIS) and we have continued our activities as an accredited judge of new iris varieties also this year. Thus, we acquired for our collection interesting newly cultivated varieties, which were most successful in the competition. We also acquired several wild irises thanks to the *Index Seminum* international exchange of seeds and from an exchange of plant materials with the Institute of Botany of the Chinese Academy of Sciences in Beijing.

Iris barbata nana 'Orange Tiger'

Prioritní sbírky

Listnáče

Většina dřevin dorostla do fáze, kdy tvoří nejen základní kostru zahrady, ale zároveň i důležitý krajinný ráz města. Proto byla v roce 2018 věnována všem starším dřevinám zvýšená péče včetně arboristického ošetření. Prioritní i významné sbírky byly doplněny o další exempláře, zejména pak v expozici geografických celků. Ze zajímavých taxonů lze jmenovat javor mandžuský (*Acer mandshuricum*) nebo paulovnií Fortuneovu (*Paulownia fortunei*).

Samostatnou kapitolou byl rozvoj Rozária v severní expozici, kde přibylo několik nových taxonů, např. *Rosa hybr.* 'Emperor Charles IV'. V průběhu roku došlo k naplnění dohody mezi Botanickou zahradou hl. m. Prahy a městskou částí Praha 7 – Troja, kdy zahrada vysadila na svých pozemcích jako náhradní výsadbu za tunel Blanka na 86 kusů vzrostlých dřevin dle vlastního výběru. Pro příklad lze jmenovat jeřáb břek (*Sorbus torminalis*) nebo pabuk jižní (*Nothofagus antarctica*).

Výrazné a nezaměnitelné bílé lenticely pabuku jižního

Priority Collections

Woody Plants

Most woody plants have already grown enough to form the basic frame of the garden and also the landscape character of the city. For this reason, we have paid increased attention to all older woody plants (including arborist treatment) this year. We added new specimen into our priority and important collections, mostly in the exposition of Geographical Units. Some of the interesting taxons are: Manchurian maple (*Acer mandshuricum*) or Paulownia

fortunei. We also developed the rosarium in the north exposition and added several new taxons there, e.g. *Rosa hybr.* 'Emperor Charles IV'. This year, the agreement between the Prague Botanical Garden and the Prague 7 – Troja district has been fulfilled. As compensation for the Blanka tunnel, the garden planted on its grounds 86 full-grown woody plants of its choice. We planted for example wild service tree (*Sorbus torminalis*) or Antarctic beech (*Nothofagus antarctica*).

Nedávno vzniklé rozárium již dorostlo do cílové atraktivity. Stále však přibývají nové taxony

Prioritní sbírky

Myrmekofilní rostliny

Nesourodá skupina se vyznačuje schopností poskytnout bydlení a případně i potravu mravencům. V 50 čeledích tropických rostlin najdeme celkem asi 700 druhů rostlin ve více než 150 rodech.

V roce 2018 se nám znovu podařilo rozmnožit *Myrmephytum selebicum* a také druh rodu *Myrmecodia* s oranžovými

řapíky původem ze Sulawesi. Získali jsme *Squamelaria huxleyana* z Fidži a cenné přírůstky v rodech *Hydnophytum* a *Myrmecodia*. Přibyla středoamerická orchidej *Caularthron bilamellatum*. Podařilo se nám zvládnout tkáňovou kulturu kapradin rodu *Lecanopteris*, takže jejich rozmnožování již bude snazší.

Priority Collections

Ant Plants

This heterogeneous group is characterized by the ability to provide living spaces and sometimes also food for ants. There are 50 families of these tropical plants which include in total about 700 species in more than 150 genera.

In 2018, we again managed to propagate *Myrmephytum selebicum* and also a Sulawesi species from the *Myrmecodia*

genus with orange leafstalks. We acquired *Squamelaria huxleyana* from Fiji and obtained valuable additions from the *Hydnophytum* and *Myrmecodia* genera. We also added the Central American *Caularthron bilamellatum* orchid. We managed to deal with the tissue culture of *Lecanopteris* ferns, so their propagation will be easier now.

Taxonomie rodu *Myrmecodia* není dodnes zcela jasná. Chybějí totiž dokladové herbářové položky, usušit na list A4 kulovitou rostlinu velikosti lidské hlavy není nic snadného

Caularthron bilamellatum

Prioritní sbírky

Orchideje

Největší rostlinná čeleď *Orchidaceae* obsahuje přes 26 tisíc druhů v přibližně 740 rodech. Orchideje sice mají vývojové centrum v tropech, ale mnohé rostou i v chladné temperátní zóně. Celkem pěstujeme přibližně 2300 druhů orchidejí. Sběrka je zaměřena výhradně na botanické druhy a snahou je získávat rostliny se známým původem, které mají hodnotu i jako genetický materiál. Kromě atraktivních rodů získáváme i druhy dosud prakticky nepěstované, u nichž je nutné teprve zjistit, jaké podmínky daný druh potřebuje.

Orchideje celoročně vystavujeme jednotlivě ve skleníku Fata Morgana nebo ve velkém počtu při výstavě orchidejí, která se koná každoročně v březnu.

V roce 2018 do sbírky přibylo 86 druhů, k nejcennějším patří druhy rodu *Paphiopedilum*, nakoupené od firmy Włodarczyk.

Priority Collections

Orchids

Orchidaceae is the biggest plant family and includes more than 26 thousand species in approximately 740 genera. Orchids have their development centre in the tropics, but many grow also in the cool temperate zone. In total, we grow about 2300 species of orchids. Our collection focuses exclusively on wild species. We aim to acquire plants with known origin, which also have value as genetic material. Apart from various attractive genera, we also acquire species that have not been grown by people so far. Therefore, we must first determine what conditions the given species needs.

We display orchids individually all year round in the Fata Morgana Greenhouse. We also display them in large numbers during the Orchid Exhibition, which takes place every year in March.

In 2018, we added 86 species into our collection. The most valuable are species from the *Paphiopedilum* genus bought from the Włodarczyk company.

Ekvádorská orchidej *Lepanthes lucifer* dostala jméno podle dvou tmavých výrůstků připomínajících čertí rohy

Telipogon vollesii roste ve vysokých polohách amerických And a ve střední Evropě nelze pěstovat bez umělého chlazení

Prioritní sbírky

Pivoňky

Atraktivní a návštěvníky velmi ceněnou sbírku pivoňek je možno vidět v severní části zahrady na Pivoňkové louce. Zajímavá kolekce nabízí ucelený sortiment všech skupin. Sběrka je samozřejmě zastoupena četnými botanickými druhy, přesto jsou její stěžejní části především zahradní dřevité a bylinné pivoňky. Jistě nevšedním oživením kolekce jsou málo běžné meziskupinové (Itoh) hybridy. Ve zmíněné venkovní expozici je vysázeno přes 500 rozdílných položek kultivarů a druhů pivoňek.

V roce 2018 byla provedena kompletní rekonstrukce jižní části plochy věnované botanickým pivoňkám, též došlo k úpravám části expozice se zahradními bylinnými druhy. Sběrka byla doplněna o několik položek bylinných pivoňek získaných darem z polského arboreta ve Wojslawicích. Kolekce byla i tento rok zahrnuta do komentovaných prohlídek pro veřejnost.

Priority Collections

Peonies

Our attractive collection of peonies, which is highly valued by visitors, can be seen in the north part of the garden at Peony Meadow. This interesting collection offers comprehensive assortment of all peony groups. It contains many wild species, even though its crucial part is formed primarily by woody and herbaceous peonies grown in gardens. Intergroup (Itoh) hybrids are an unusual and interesting part of our collection. In the above mentioned outdoor exposition, there are more than 500 different peony cultivars and species.

This year, we have conducted a complete reconstruction of the south part of the wild peonies area. We have also adjusted the part of the exposition which contains garden herbaceous peonies. Several herbaceous peonies were added into the collection. We got them as a gift from the Polish arboretum in Wojslawice. Our collection of peonies has been included in guided tours for visitors also this year.

Velmi vzácná pivoňka *Paeonia lithophila* pochází z Krymu

Bylinná pivoňka *Paeonia lactiflora* 'Angelika Kauffmann' je velmi pěkným doplňkem zahrady

Prioritní sbírky

Sukulentní a xerofytní rostliny

Kolekce sukulentů patří k významným sbírkám Botanické zahrady Praha s vysokým množstvím sběrových položek známého původu. Rostliny se uplatňují v expozičních plochách skleníku Fata Morgana a expozici Svět sukulentů v areálu Sever. Sbírký jsou opakovaně vystavovány v rámci větších tematických výstav. Nejsilněji jsou ve sbírce zastoupeny rostliny z Madagaskaru s mimořádným genofondovým významem.

Sbírka obsahuje zhruba 160 rodů ze 40 čeledí. Jsou zde zastoupeny i xerofytní dřeviny.

V roce 2018 byla sbírka obohacena o cca 140 položek 28 rodů, převážně se známým původem. Z tohoto počtu je 85 druhů chráněných podle úmluvy CITES Convention, do Červeného seznamu IUNC jsou z nich zařazeny tři druhy jako zranitelné, dva druhy jako ohrožené a jeden druh jako kriticky ohrožený, tím je *Brighamia insignis* z Havajských ostrovů.

Priority Collections

Succulent and Xerophytic Plants

The collection of succulents belongs to the most important collections of the Prague Botanical Garden and includes many items of known origin. The plants are displayed in the Fata Morgana Greenhouse and in the World of Succulents in the North Grounds. The collections are also repeatedly displayed within bigger thematic exhibitions. Plants from Madagascar are the most numerous in our collection and they have exceptional meaning for the gene pool.

Our collection consists of about 160 genera in 40 families and includes also xerophytic woody plants.

In 2018, 140 items from 28 genera (mostly of known origin) were added into the collection. From this number, 85 species are protected by the CITES treaty. Three of them are classified in the IUNC Red List as vulnerable, two as endangered and one as critically endangered (*Brighamia insignis* from the Hawaiian Islands).

Brighamia insignis

Podářilo se získat další exemplář *Euphorbia xylacantha* ze Somálska, což je důležité pro produkci semen

Prioritní sbírky

Užitkové rostliny

Přestože tato sbírka představuje taxonomicky i fytogeograficky nesourodou skupinu, mezi návštěvníky je velmi populární. Zahrnuje rostliny mírného pásma i subtropické a tropické druhy, s nimiž se setkáte ve výsadbách v Ornametální zahradě, v areálu Sever i ve skleníku Fata Morgana. Užitkové rostliny nacházejí uplatnění ve všech výukových programech botanické zahrady.

I v roce 2018 byla představena druhově i kultivarově bohatá expozice plodin Nového světa. Indiánské pole bylo zvětšeno o třetinu plochy a sortiment rostlin byl výrazně rozšířen. Ukázka historických odrůd brambor byla obohacena o další kultivary i původní botanické druhy, hitem sezony se staly batáty (*Ipomoea batatas*) a tzv. „mexická okurka“ (*Melothria scabra*). Ve spolupráci s Genovou bankou Výzkumného ústavu rostlinné výroby byl rozšířen sortiment pseudoobilovin.

Priority Collections

Useful Plants

Even though this collection introduces taxonomically and phytogeographically heterogeneous group, it is very popular amongst visitors. It includes plants from the temperate zone and also subtropical and tropical species, which you can see in the Ornamental Garden, the North Grounds and in the Fata Morgana Greenhouse. Useful plants are part of all educational programs of our botanical garden.

Once again, we have introduced the exposition of crops from the New World, which is very diverse in species and cultivars. The Indian field area was enlarged by one third and the assortment of plants was considerably expanded. The display of historical potato varieties was enriched by new cultivars and indigenous wild species. Sweet potatoes (*Ipomoea batatas*) and the so-called „Mexican sour cucumber“ (*Melothria scabra*) became the stars of the season. In partnership with the Gene Bank of the Crop Research Institute, we expanded the assortment of pseudocereals.

Lilek hulevníkolitý (*Solanum sissymbriifolium*) je zatím jen málo známou plodovou zeleninou amerického původu.

Skřížeň z Indiánského pole byla i v letošním roce bohatá - odvoz dýní, arašídů a batátů

Prioritní sbírky

Zázvorovité rostliny

Naše sbírka zázvorovitých (*Zingiberaceae*) je největší ve střední Evropě (téměř 500 položek, z toho asi 200 kurkum) a její hodnota spočívá hlavně v tom, že je složena téměř výhradně z taxonů se známým původem, včetně několika typových položek. Zahrada dlouhodobě spolupracuje na rozvoji sbírky s BZ v Singapuru a poskytuje cenný rostlinný materiál vědeckému týmu z katedry botaniky PŘF UK.

V letošním roce došlo k obohacení sbírky o zimovzdorné druhy a kultivary, které byly vysazeny ve venkovních expozicích. Jedná se převážně o zástupce pozoruhodného rodu *Roscoea*, který zahrnuje nízké, atraktivně kvetoucí druhy. V expozici hajních rostlin přibyly i dva druhy v ČR zatím velmi málo pěstovaného rodu *Cautleya* nebo také oblíbený užitkový zázvor druhu *Zingiber mioga*.

Kurkumy mají často velmi dekorativní květenství a jsou vhodné i k řezu. Příkladem je *Curcuma rhabdota* s žilhanými listy a fialovými květy

Priority Collections

The Gingers

Our collection of plants from the ginger family (*Zingiberaceae*) is the biggest in Central Europe (nearly 500 items, including about 200 turmeric). Its value lies mainly in containing almost exclusively specimens with known origin, including some from the type localities. For a long time, our garden has been developing the collection in collaboration with the botanical garden in Singapore. We provide valuable plant material to the scientific team from the Department of Botany of the Faculty of Science of the Charles University in Prague.

This year, we added some hardy species and cultivars into our collection and planted them in outdoor expositions. They are mostly representatives of the remarkable *Roscoea* genus, which includes small and attractively blooming species. We added the popular and useful *Zingiber mioga* ginger and two species of the *Cautleya* genus into the exposition of shade-loving forest plants. The *Cautleya* genus is rarely grown in the Czech Republic.

Zimovzdorné zázvorovité rostliny z rodu *Roscoea* můžeme pěstovat celoročně venku (*Roscoea purpurea*, kultivar 'Red Gurkha')

Významné sbírky

Árónovité

Árónovité rostliny (*Araceae*) jsou velkou čeledí s přibližně 3750 druhy ve 114 rodech. Největší druhové bohatství se nachází v tropech, ale mnoho druhů roste i v mírném pásu. Naše sbírky obsahují jak množství tropických druhů, tak i kolekci chladnomilných zástupců. V roce 2018 se podařilo určit některé druhy tropických árónovitých lián a anturií, které

byly sbírány v letech 1997–1999 a které dospěly do květoschopné velikosti. Jedná se především o rod *Monstera*, konkrétně o druhy *Monstera tenuis* a *Monstera dubia* z Guatemaly a poměrně vzácný druh *Monstera obliqua* z Kolumbie. Také jsme získali některé zajímavé chladnomilné druhy asijského rodu *Arisaema*.

Arisaema sikokianum je chladnomilný druh původem z Japonska

Important collections

Araceae

The araceae is a large plant family that includes around 3750 species in 114 genera. The richest diversity of species can be found in the tropics, but many species grow also in the temperate zone. Our collections contain many tropical species and also cold-growing representatives. In 2018, we managed to determine some species of tropical araceae lianas and anthuriums, which were collected

in 1997–1999. They now matured into a size at which they are able to bloom. These are mainly the *Monstera* genus, specifically the *Monstera tenuis* and *Monstera dubia* species from Guatemala and the relatively rare *Monstera obliqua* species from Colombia. We also obtained some interesting cold-growing species of the Asian genus *Arisaema*.

Neobvyklou barvu květenství má vzácný druh *Anthurium amnicola* z Panamy. Je to miniaturní rostlina, která patří k nejmenším druhům rodu

Významné sbírky

Begonie

Rozsáhlý rod *Begonia* obsahuje necelých 1800 druhů, z nichž mnohé jsou barevně i tvarově velmi atraktivní. Provedli jsme důkladnou revizi sbírky, která nyní čítá 230 druhů, vesměs drobných pralesních. Velké množství rostlin jsme dosadili do expozic skleníku Fata Morgana, a to jak

do asijských částí, tak do amerických. Probíhá i podrobná fotografická dokumentace sbírky pro účely publikace o těchto zajímavých rostlinách. Podařilo se namnožit i druhy velmi vzácné (*Begonia speluncae*) a druhy nedávno popsané (*Begonia pteridoides*).

Important collections

Begonias

The extensive *Begonia* genus includes just under 1800 species, many of which are very attractive both in colour and in shape. We carried out a thorough inspection of our collection. Now it includes 230 species of mostly tiny rainforest species. We planted many begonias in the Fata Morgana Greenhouse, both in the Asian and in the American

expositions. Furthermore, we have been creating photographic documentation of the collection, since we would like to create a publication about these interesting plants. We also managed to propagate very rare species (*Begonia speluncae*) and species described only recently (*Begonia pteridoides*).

Begonia goegoensis je velmi vlhkomilným pralesním druhem z ostrova Sumatra

Jedním z velkých druhů je *Begonia nelumbifolia*, vysazená ve skleníku Fata Morgana. Byl přivezen v roce 1997 z expedice do Guatemaly a ve skleníku pravidelně kvete již 16 let

Významné sbírky

Cykasy

Skupina těchto archaických rostlin čítá necelých 350 druhů v 10 rodech. Naše kolekce zahrnuje zástupce všech rodů a celkem více než 100 druhů. S ohledem na dvoudomost je složité zajistit rozmnožování cykasů, opakovaně se nám daří u mimořádně vzácného kubánského druhu *Zamia stricta*.

Samičí šištice *Stangeria eriopus*, tento druh tvoří šištice v kultuře poměrně vzácně, čekáme, zda některá z našich dalších rostlin není samec

Important collections

Cycads

This group of archaic plants consists of just under 350 species in 10 genera. Our collection includes representatives of all genera and in total we have more than 100 species. Since cycads are dioecious, it is difficult to ensure their propagation. We have, however, repeatedly achieved success with the exceptionally rare Cuban species *Zamia stricta*.

V naší kolekci máme výborně zastoupenou skupinu pralesních střeadoamerických druhů rodu *Zamia*, které jsou okamžitě poznatelné, podle výrazně rýhovaných listů

Samčí šištice druhu z komplexu *Zamia integrifolia*, v této karibské skupině nejsou taxonomové ohledně rozlišování druhů jednotní

V rodu *Zamia* klíčí semena z bočního otvoru, zde vzácný druh *Zamia imperialis*

Významné sbírky

Hajní rostliny

Hajní rostliny jsou významnou skupinou rostlin, neboť zauímají poměrně rozsáhlé venkovní plochy, které jsou návštěvníky hojně vyhledávány a těší se jejich velkému zájmu. Jedná se o poměrně rozsáhlou sbírku čítající přibližně 1600 položek.

Nejstarší část kolekce se nachází v lesních expozicích v severní části zahrady, kde postupně dochází ke kompletní výměně informačních jmenovek k jednotlivým položkám rostlin. Průběžně se budují nové záhony hajních rostlin v areálu Střed, v roce 2018 došlo k významnému rozvoji expozičních ploch v těchto prostorách. Výrazným počinem tohoto roku bylo vybudování nové expozice Číny v areálu geografických celků. Nezapomnělo se ani na doplnění rostlin v expozici věnované pohoří Himálaj.

Important collections

Shade-loving Forest Plants

Shade-loving forest plants are an important group of plants, because they occupy relatively extensive outdoor areas. They are popular amongst visitors, who often seek them out. Our collection is rather extensive and includes about 1600 items.

Its oldest part can be found in forest expositions in the north part of the garden. Here we gradually exchange name plates of individual plants. We continuously create new beds with shade-loving forest plants in the Central Grounds. This year, we have also significantly developed exposition spaces in these areas. We also constructed new China exposition on the premises of Geographical Units. This was an important success this year. Furthermore, we added plants into the Himalayas exposition.

Kandik psí zub (*Erythronium dens-canis*) je u nás zákonem chráněný

Zapalice *Isopyrum thalictroides* je jedovatá

Významné sbírky

Letničky

Semeny množené letničky a dvouletky se představují každoročně na záhonu o rozloze přibližně 700 m² uprostřed Ornametální zahrady. Květy pětistovky vystavovaných druhů a odrůd se postupně spojují do pestrobarevného koberce – na jaře dominují záhonu náprstníky, zvonky, sedmikráska a macešky, v létě nepřehlédnutelné slunečnice, ostálky a šalvěže a v chladných podzimních dnech vyniknou astry, třapatky a barevné listy okrasných kapust a trav.

Vegetativně množené letničky, zahradnický označované také jako balkonovky, se skvěle vyjímají v nádobách na atraktivních místech botanické zahrady. Sbírkou čítající čtyři stovky taxonů tvoří zejména africké kopřivy *Solenostemon*, teplomilné druhy šalvějí, pařížské kopretiny *Argyranthemum* a samozřejmě pelargonie.

Important Collections

Annuals

Seed-propagated annuals and biennials are introduced every year on a bed of about 700 m² in the middle of the Ornamental Garden. The flowers of five hundred displayed species and varieties gradually create a colourful carpet. In spring, foxgloves, bellflowers, daisies and pansies prevail. In summer, there are striking sunflowers, zinnias and sages. In cold autumn, asters, coneflowers and colourful leaves of ornamental cabbages, kales and grasses stand out.

Vegetatively reproduced annuals, sometimes also called “balcony flowers”, look amazing in containers at attractive places around our botanical garden. The collection includes 400 taxons, mostly the African nettle *Solenostemon*, warmth-loving species of sage, the Parisian daisy *Argyranthemum* and of course pelargoniums.

Náprstník *Digitalis purpurea* 'Castor Lavender' kvete společně s jarními trvalkami

Mezi subtilními letničkami představuje okrasná kapusta *Brassica* 'Nero di Toscana' nepřehlédnutelnou dominantu

Významné sbírky

Masožravé rostliny

Schopnost polapit a strávit živočišnou kořist je v rostlinné říši něčím jedinečným a masožravé rostliny jsou tím populární. Patří k nim rostliny ze sedmi čeledí ve 14 rodech, druhů je uznáváno přes 700 a najdeme je téměř po celém světě od rovníku po polární kruh, i když v tropech a subtropích je jich přece jen více.

Kolekce čítá přes 300 druhů, rok byl pro růst většiny z nich velmi úspěšný, opakovaně se podařilo rozmnožit několik druhů nížinných láčkovek, například jeden z nejmenších druhů *Nepenthes adnata*. Přibylo také několik nových druhů, jako například málo známá madagaskarská *Nepenthes masoalensis*.

V roce 2018 jsme obohatili kolekci láčkovek o několik drobných horských druhů s otevřenými nálevkovitými pastmi jako má například *Nepenthes dubia*

Important Collections

Carnivorous Plants

The ability to catch and digest prey is something totally unique in the plant kingdom and it makes carnivorous plants very popular. They include plants from 7 families in 14 genera and there are more than 700 recognised species. We can find them nearly all around the world, from the equator to the polar circle, even though there are more of them in the tropics and subtropics.

Our collection includes more than 300 species and this year has been very successful for the growth of most of them. We repeatedly managed to propagate several species of lowland tropical pitcher plants, for example one of the smallest species *Nepenthes adnata*. We also added several new species, for example the little known *Nepenthes masoalensis* from Madagascar.

Filipínská láčkovka *Nepenthes ventricosa*, spolehlivě dlouhodobě roste v horské části skleníku Fata Morgana

Významné sbírky

Palmy

Výrazná tropická a subtropická skupina vesměs statných rostlin z čeledi arekovitých zahrnuje 181 rodů a více než 2600 druhů.

Kolekce v naší zahradě patří k reprezentativním, pokrývá takřka polovinu uznávaných rodů. Do expozice ve skleníku Fata Morgana byl vysazen sivý

suchomilný druh z Madagaskaru *Hyphaene coriacea*. Kvetení jsme zaznamenali u několika desítek druhů, hodně bohaté bylo u druhu *Kerriodoxa elegans* a poprvé nám vykvetly také dva hodně vzácné a málo známé druhy z Číny *Trachycarpus nanus* a *Guihaia grossifibrosa*, oba získané z výsevu a nyní zhruba desetileté.

Important Collections

Palms

This distinctive tropical and subtropical group of mostly robust plants from the *Arecaceae* family includes 181 genera and more than 2600 species.

The collection in our botanical garden is very representative and covers nearly half of accepted genera. We planted the greyish dry-loving Madagascar species called

Hyphaene coriacea into the Fata Morgana Greenhouse exposition. Several dozens of our species bloomed. *Kerriodoxa elegans* bloomed intensely. For the first time, two very rare and little known species from China bloomed – the *Trachycarpus nanus* and the *Guihaia grossifibrosa*. We planted their seeds about 10 years ago.

Zasněžené palmy *Trachycarpus fortunei* před skleníkem Fata Morgana. Obalujeme je a vyhříváme jen při teplotách pod -10°C

Havajská *Pritchardia hillebrandii* roste ve skleníku Fata Morgana již od zahájení provozu

Významné sbírky

Traviny

Tato skupina je tvořena zástupci čeledí *Poaceae* (pravé trávy), *Cyperaceae* (šáchorovité rostliny) a *Juncaceae* (sítinovité rostliny). Trávy jsou v botanické zahradě zastoupeny sortimentem botanických préríjních a stepních druhů (*Andropogon*, *Festuca*, *Stipa* aj.) a sortimentem zahradních kultivarů (*Miscanthus*, *Panicum*, *Pennisetum* aj.). Atraktivní skupinu představuje rovněž kolekce zimovzdorných bambusů, kterou

zde tvoří na 30 druhů. K novinkám roku 2018 pak patří několik trav severoamerické krátkostébelné prairie, např. *Muhlenbergia capillaris*, *M. reverchonii*, *Eragrostis spectabilis*. Šáchorovité rostliny jsou zastoupeny zejména bohatou sbírkou rodu *Carex*. Tu v současnosti tvoří téměř 170 taxonů. Čeleď *Juncaceae* je pak zastoupena rody *Juncus* a *Luzula* a dohromady čítá na 50 botanických i kultivarových taxonů.

Important Collections

Grasses

This group consists of representatives of the *Poaceae* (true grasses), *Cyperaceae* (sedges) and *Juncaceae* (rush) families. In our botanical garden we have an assortment of wild prairie and steppe species (*Andropogon*, *Festuca*, *Stipa* etc.) and also of garden cultivars (*Miscanthus*, *Panicum*, *Pennisetum* etc.). The collection of cold hardy bamboo (we have about 30 species) is also an attractive group. In 2018, we newly acquired several grasses

of North American short-stemmed prairie, e.g. *Muhlenbergia capillaris*, *M. reverchonii*, *Eragrostis spectabilis*. Sedges are represented mainly by the extensive collection of the *Carex* genus. Currently it includes nearly 170 taxons. The *Juncaceae* family is represented by the *Juncus* and *Luzula* genera and together they include about 50 wild and cultivated taxons.

Ostřice (*Carex eburnea*) je nápadná svou smaragdově zelenou barvou a velmi jemným olistěním

Ozdobnice čínská (*Miscanthus sinensis*) 'Red Chief' je zástupcem nižších kultivarů. Na podzim je nápadná načervenalým olistěním i květenstvím

Významné sbírky

Zimovzdorné kaktusy a sukulenty

V roce 2018 jsme expozici Severoamerické polopouště doplnili o rostliny ze zrušené vitríny v areálu Jih a o dalších 25 vypěstovaných položek, upravili kaktusový skleníček v areálu Sever tak, aby byl pro návštěvníky atraktivní, a vysadili zde dalších 50 rostlin.

Important Collections

Cold-resistant Cacti and Succulents

In 2018, we added 25 grown items and also plants from the removed showcase in the South Grounds into the exposition of North American Semideserts. We rearranged the cacti greenhouse in the North Grounds in such a way, so as to be more attractive for visitors. We also planted 50 additional plants there.

Opuntia phaeacantha v botanické zahradě pravidelně plodí. Jedlé „ovoce“ je poměrně velké, plody dosahují délky až 8 cm, v místech původního výskytu se požívají syrové, vařené jako želé i sušené

Expedice a zahraniční cesty

Kyrgyzstán**Termín: 18. 6. – 29. 6. 2018****Účastníci: Petr Hanzelka**

Mezinárodní expedice se uskutečnila pod záštitou organizace ISU (Internationale Stauden Union), sdružující profesionální pěstitele, šlechtitele a producenty vytrvalých okrasných květin.

Cílem cesty bylo studium stepní a polopouštní flóry a možnosti rozvoje botanicky a zahradnický vhodného sortimentu pro budoucí expozice botanické zahrady. Řada druhů se může stát velmi perspektivními rostlinami i pro naše podmínky, a to především pro lokality s nedostatkem vláhy. Jde např. o: *Haplophyllum perforatum*, *Handelia trichophylla*, *Phlomis oreophila*, *Salvia deserta*, *Dracocephalum nutans* aj.

Kaňon Skazka s pestrobarevnými sedimenty a polopouštní vegetací poblíž jezera Issyk-Kul

Kyrgyzstan**Dates: 18. 6.– 29. 6. 2018****Participants: Petr Hanzelka**

This international expedition was realized under the auspices of the ISU (Internationale Stauden Union), which unites professional growers, breeders and producers of perennial ornamental flowers.

The aim of the journey was to study steppe and semidesert flora. Another goal was to look at possibilities related to the development of assortment suitable for botany and gardening and intended for future expositions in our botanical garden. Many species can become very promising in our conditions, mainly in areas with lack of water. These are for example: *Haplophyllum perforatum*, *Handelia trichophylla*, *Phlomis oreophila*, *Salvia deserta*, *Dracocephalum nutans* etc.

Limonium kaschgaricum - mimořádně nápadná statice rostoucí na polopouštních stanovištích

Kypr

Termín: 13. 9. – 20. 9. 2018

**Účastníci:
Petr Hanzelka
Alena Nováková
Jarmila Skružná**

Cílem cesty byl především sběr semen a studium flóry v přírodních lokalitách. Bylo získáno na 130 nových taxonů, a to včetně řady endemických druhů (*Arabis purpurea*, *Thymus integer*, *Nepeta troodi*, *Teucrium cyprium*, *Salvia willeana* aj.). Rostliny obohatí expozici středozemní flóry a sbírky cibulovin a hlíznatých rostlin (*Allium willeanum*, *A. exaltatum*, *Cyclamen cyprium*, *Colchicum troodi*) a rostlin čeledi *Lamiaceae* (*Sideritis perfoliata*, *Origanum dubium*). Významným bodem expedice bylo prohloubení spolupráce s botanickou zahradou na Troodu, zaměřenou na pěstování rostlin domácí flóry.

Cyprus

Dates: 13. 9. – 20. 9. 2018

**Participants:
Petr Hanzelka
Alena Nováková
Jarmila Skružná**

The aim of this journey was mainly the collection of seeds and the study of flora in nature. We acquired about 130 new taxons including a group of endemic species (*Arabis purpurea*, *Thymus integer*, *Nepeta troodi*, *Teucrium cyprium*, *Salvia willeana* etc.). The plants will enrich the exposition of Mediterranean flora, the collection of bulbous and tuberous plants (*Allium willeanum*, *A. exaltatum*, *Cyclamen cyprium*, *Colchicum troodi*) and also the *Lamiaceae* family (*Sideritis perfoliata*, *Origanum dubium*). Another important goal of the expedition was to intensify collaboration with the Troodos Botanical Garden focused on growing local flora.

Carlina pygmaea je hojná na slunných stráních např. na poloostrově Akamas

Ladoňka podzimní (*Scilla autumnalis*) je hojná téměř na celém území Kypru

Polsko

Termín: 11. 8. – 16. 8. 2018

**Účastníci:
Petr Hanzelka**

Účast na mezinárodní konferenci ISU (Internationale Stauden Union) byla spojena s prezentací několika nových kultivarů trvalek získaných v Botanické zahradě Praha a také s návštěvou řady polských šlechtitelů a producentů vytrvalých okrasných rostlin. Významným bodem bylo rovněž navázání zcela nových kontaktů v této oblasti mezi pěstiteli z většiny evropských zemí a také USA a Kanady. V roce 2020 se tato akce bude konat v ČR a Botanická zahrada hl.m. Prahy bude po dva roky místem hodnocení nově získaných kultivarů trvalek a jedním z organizačních partnerů ISU.

Poland

Dates: 11. 8. – 16. 8. 2018

**Participants:
Petr Hanzelka**

We took part in the international ISU (Internationale Stauden Union) conference and presented several new cultivars of perennials acquired in Prague Botanical Garden. We also visited several Polish breeders and producers of perennial ornamental plants. Another important goal was to get in touch with new growers from most European countries and also from the US and Canada. In 2020, this event will take place in the Czech Republic. For two years, the Prague Botanical Garden will be one of the organizational partners of the ISU and also the place of assessment of newly acquired cultivars of perennials.

Množárenské skleníky společnosti Vitroflora. Společnost nabízí stovky odrůd trvalek. Mnohé z nich i z vlastního šlechtění

Část sortimentu rodu dlužicha (*Heuchera*). Tato bylina patří v současnosti k velmi oblíbeným trvalkám okrasným listem

Madagaskar

Termín: 29. 10. – 18. 11. 2018

Účastníci: Eva Smržová

Cílem expedice bylo mapování vybraných xerických biotopů jihu ostrova a studium vybraných rostlinných společenstev, dále pořízení fotodokumentace a nákup rostlin.

Trasa expedice vedla od jihovýchodu na jihozápad, hlavním cílem mapování bylo ověření výskytu druhů rodů *Pachypodium* a *Euphorbia* a dále postup devastace původních porostů. Museli jsme kvůli nepokojům v oblasti pozměnit plánovanou trasu, a proto jsme nemohli prozkoumat některá málo obývaná pohoří. Nakoupili jsme pouze druhy nechráněné úmluvou CITES.

Madagaskar

Dates: 29. 10. – 18. 11. 2018

Participants: Eva Smržová

The aims of this expedition were to map selected xeric biotopes of the south of the island, the study of selected plant communities, the creation of photographic documentation and the purchase of plants.

The expedition route lead from the south-east to the south-west. The main goal of the mapping was to verify the presence of species from the *Pachypodium* and *Euphorbia* genera and also to record the progress of devastation of indigenous vegetation. Because of unrest in the area, we had to change the planned journey. Therefore, we could not explore some sparsely inhabited mountain ranges. We purchased only species not protected by the CITES convention.

Didierea madagascariensis – endemit jihozápadu Madagaskaru, kde roste na sever od řeky Onilahy

Aloe suzannae se vyskytuje jen v několika lokalitách na jihu ostrova a je zařazená jako ohrožená v Červeném seznamu IUNC

Čína**Termín: 23. 8. – 4. 9. 2018****Účastníci:
Iveta Bulánková
Petr Horáček**

Již čtvrtým rokem úspěšně pokračuje spolupráce s Botanickým ústavem Čínské akademie věd v Pekingu. V tomto roce jsme se zaměřili na studium rostlinných společenstev na původních stanovištích v okolí města Peking, autonomní oblasti Vnitřního Mongolska a provincie Che-pej (Hebei). Vedle získání dat potřebných zejména pro tvorbu expozice geografických celků se podařilo získat cenný rostlinný materiál především pro prioritní sbírky kosatců a dřevin a dále pro významnou sbírku hajních rostlin.

China**Dates: 23. 8. – 4. 9. 2018****Participants:
Iveta Bulánková
Petr Horáček**

For four years, we have been successfully collaborating with the Institute of Botany of the Chinese Academy of Sciences in Beijing. This year, we have studied plant communities in their original areas near Beijing, in the autonomous region of Inner Mongolia and in the Hebei province. Besides acquiring data needed for the creation of the eographical Units exposition, we also managed to obtain valuable plant materials for the collection of irises and woody plants and also for the important collection of shade-loving forest plants.

Chengde Mountain Resort v provincii Hebei

Sběr semen na lokalitě v provincii Hebei

Projekt Cervia Citta Giardino

Cervia Citta Giardino

Reprezentace Prahy v projektu
Cervia Citta Giardino – Maggio
in Fiore v Itálii

4. 5. – 10. 5. 2018

Jan Hruška

Petr Mihalik

Alena Nováková

Botanická zahrada hl. m. Prahy v roce 2018 již potřinácté zastupovala hlavní město na přehlídce zahradnických expozic v projektu Cervia Citta Giardino – Maggio in Fiore v severní Itálii. Celkový návrh expozičních výsadeb inspirovaný sportovní tematikou vytvořil zahradní architekt Jiří Martinek ze Zahradnické fakulty MENDELU v Lednici.

Hlavnímu tématu této přehlídky „Sport Environment and Nature“ a současně prezentaci Prahy nejvíce odpovídal vodní slalom. Proto byl design naší květinové expozice založen na dramaticky modelovaném terénu, který symbolizoval vodní koryto. Expozici pak dominovaly kajaky v národních barvách, které se ladně vyhýbaly zavěšeným brankám. V kajaku nejbližší cestě se návštěvníci mohli vyfotografovat.

Nad stylizovaným vodním korytem s kajaky se ladně pohupují zavěšené branky

Odborná činnost

3

Publikační činnost

Publikační činnost

Iveta Bulánková: Dřevité pivoňky v zahradách.
Zahradnictví 3: 70–73. 2018.

Iveta Bulánková, Tomáš Vencálek: Polská arboreta a botanické zahrady – I. díl.
Zahradnictví 7: 24–27. 2018.

Iveta Bulánková, Petr Hanzelka: Záhonové trvalky, Botanická zahrada hl. m. Prahy, 118 s., ISBN 978-80-907021-6-5. 2018.

Tomáš Figura, Edita Tylová, Jan Šoch, Marc-André Selosse, Jan Ponert: *In vitro* axenic germination and cultivation of mixotrophic Pyroloideae (Ericaceae) and their post-germination ontogenetic development. *Annals of Botany*. Published on-line: mcy195, <https://doi.org/10.1093/aob/mcy195> IF 3.6

Petr Hanzelka: Květiny pro suché zahrady, Grada, ISBN: 978-80-271-0462-8. 2018

Petr Hanzelka: Ožanka pro slunná a suchá místa.
Zahradnictví 8/2018

Petr Hanzelka: Méně známé zahradní plamenky.
Zahradnictví 9/2018

Petr Hanzelka: Nenáročná mydlice pro slunná stanoviště.
Zahradnictví 10/2018

Petr Hanzelka: Hvězdnice ametystová – méně známý hybrid hvězdnic.
Zahradnictví 12/2018

Petr Hanzelka: Za stepní květenou Kyrgyzstánu.
Zahradnictví 12/2018

Jan Ponert, Pavel Sekerka: Za orchidemi severního Iránu. *Rozliana 48: 23–26, 2018.*

Jan Ponert, Pavel Trávníček: Ekvádor – konference, výstava a pěstitry.
Rozliana 48: 11–14, 2018.

Tomáš Vencálek, Iveta Bulánková: Polská arboreta a botanické zahrady – II. díl.
Zahradnictví 8: 30–33. 2018.

Tomáš Vencálek, 2018: Chitalpa taškentská – zajímavý kříženec.
Zahradnictví 6: 38–39.

Tomáš Vencálek, 2018: Pukol okrouhlostý – zajímavá dřevina z Asie.
Zahradnictví 10: 40–43.

Tomáš Vencálek, 2018: Kalendárium v okrasné zahradě.
Zahradkář I.–XII.

Záhonové trvalky Botanické zahrady hl. m. Prahy.

Autoři: Iveta Bulánková a Petr Hanzelka

Záhonové trvalky tvoří podstatnou část rostlinných sbírek v Botanické zahradě hl. m. Prahy. V současné době jde bezmála o 4000 druhů a odrůd vytrvalých okrasných květin a návštěvník se s nimi setká ve většině venkovních expozic. K nejpočetnějším kolekcím patří sbírka denívek, kosatců, bylinných pivoňek a odrůdy vzniklé šlechtěním původem severoamerických prérijních bylin (zejména zápleváků, plamenek a zavínutek).

Knihou představuje návštěvníkům nejvýznamnější část sortimentu záhonových trvalek v Botanické zahradě hl. m. Prahy v Troji a nabízí rovněž informace o jejich pěstování a použití na zahradě a rovněž mnohé zajímavosti o vybraných druzích. Je doplněna řadou fotografií známých i méně známých zahradních trvalek a jistě usnadní čtenářům výběr vhodných druhů květin i pro jejich vlastní zahrady.

Odborná činnost

3

Další odborná činnost

Florius

Databáze Florius je společný projekt Unie botanických zahrad ČR a Botanické zahrady hl. m. Prahy. Slouží k evidenci pěstovaných rostlin a ke zveřejnění jejich údajů na webovém rozhraní. Program vznikl koncem roku 2005 v Botanické zahradě hl. m. Prahy, během roku 2007 se do programu zapojily další botanické zahrady. Postupně je doplňován o další funkce, které zpřijemňují uživatelské prostředí.

Databáze díky rozsáhlým slovníkům umožňuje standardizaci zápisů, vyhledávání synonym, správu a výběr dat. V roce 2018 byl slovník rozšířen o zápis **460** nových druhů. Slovníkové údaje (např. autor popisu, taxonomie) byly navíc doplněny u **622** druhů.

V roce 2018 bylo evidováno v Botanické zahradě hl. m. Prahy **29 378** položek pěstovaných rostlin, z toho bylo zapsáno **869** nových položek.

Odborná knihovna

Knihovna Botanické zahrady hl. m. Prahy shromažďuje především specializovanou literaturu týkající se rostlin pěstovaných v botanické zahradě. Kolekci odborné literatury buduje od roku 1969 a dnes je v národním měřítku unikátem. Knihovna v uplynulém roce prošla rozsáhlou a podrobnou revizí navazující na

aktualizaci evidenčního systému publikací. Knihovna je určena především pracovníkům botanické zahrady. Externím čtenářům se literatura půjčuje pouze prezenčně. Publikace jsou evidovány v programu Verbis, do kterého mohou prostřednictvím internetového rozhraní Portaro nahlížet všichni zaměstnanci botanické zahrady.

Odborná knihovna

Paphiopedilum stoneli
2015.06617
Borneo, Sarawak

Paphiopedilum micranthum
2015.06746
Jabal Mulu, Sarawak

Paphiopedilum
2015.06617
Borneo, Sarawak

Paphiopedilum
2015.06617
Borneo, Sarawak

Paphiopedilum
2015.06617
Borneo, Sarawak

Paphiopedilum
2015.06617
Borneo, Sarawak

Záchranné centrum CITES Genofond

Botanická zahrada Praha je registrována u Ministerstva životního prostředí ČR jako záchranné centrum pro zadržené exempláře rostlin chráněných mezinárodní úmluvou CITES. V roce 2018 prošlo péčí záchranného centra celkem 725 živých exemplářů, z čehož 550 bylo předáno botanické zahradě natrvalo. Jednalo se především o orchideje a různé sukulenty.

Botanická zahrada je také registrována jako vědecká instituce CITES. To ji opravňuje vyměňovat vzorky rostlin chráněných mezinárodní úmluvou CITES s ostatními registrovanými vědeckými institucemi bez vyřizování klasického dovozního a vývozního povolení. Přináší to výrazné zjednodušení a zrychlení celého procesu.

V roce 2018 jsme získali do kultury v přírodě zcela vyhynulý druh, a sice leknín *Nymphaea thermarum*. Rostl na jediném prameništi ve Rwandě a poté co farmáři pramen využili na zavlažování okolních pozemků, leknín v přírodě vymizel. Z jedině pěstované rostliny se postupně v kultuře šíří. Věříme, že ho úspěšně dopěstujeme a v příštím roce budeme moci představit našim návštěvníkům.

Vlajkovou lodí našeho úsilí o ochranu vzácných druhů zůstává starček oranžový (*Tephrosieris aurantiaca*). V roce 2018 se podařilo dohledat na lokalitě u Peruce další rostliny. Navzdory nepříznivému počasí některé rostliny vytvořily nažky, takže již pěstujeme mladé rostlinky této vzácnosti.

U jazýčku jadranského (*Himantoglossum adriaticum*) jsme získali nová semena z jiného kvetoucího jedince. Z loňských semen máme mladé protokormy v tkáňové kultuře.

Z naší dlouhodobé kultury zvonovce liliolistého (*Adenophora liliifolia*) původem z karlštejské populace jsme odeslali na Správu CHKO Český kras semena pro výsevy na ploše posledního tamního výskytu pro posílení populace.

Novinkou roku 2018 jsou výzkumy na kostřavě pískomilné (*Festuca psammophila*). Byl zmapován její výskyt v širším okolí Poděbrad, především v okolí Kostelní Lhoty, a s obcí domlouváme opatření k ochraně populací, ale také k představení tohoto kriticky ohroženého druhu a jeho ochrany veřejnosti.

Adenophora liliifolia

Nymphaea thermarum

CRISTINA
4/10/18 N.

Laboratoř

V laboratoři se zabýváme množením vzácných a choulostivých rostlin, především orchidejí a kapradin. Hlavní metodou je rozmnožování *in vitro*, kdy se mladé rostliny a jejich části pěstují na sterilních živných médiích. Celkem bylo převedeno v roce 2018 z laboratoře do skleníku přes 500 kusů vzácných kapradin a přes 1300 kusů orchidejí k dalšímu pěstování.

Celkem je v laboratoři rozpracováno přes 180 druhů orchidejí a přes 100 druhů kapradin. Významným rodem orchidejí je rod *Paphiopedilum* zahrnutý v příloze 1 mezinárodní úmluvy CITES. Jedná se o 33 druhů tohoto rodu, z nichž je řazeno v celosvětovém červeném seznamu 17 druhů jako ohrožené a 9 druhů jako kriticky ohrožené.

V laboratoři se zabýváme množením vzácných a choulostivých rostlin, především orchidejí a kapradin

Expozice Medonosné rostliny a včely

21. července 2018 byla slavnostně otevřena nová expozice Medonosné rostliny a včely. Je situována ve střední části venkovních expozic a poskytuje návštěvníkům nejen zajímavé informace o medonosných rostlinách, ale i poznatky ze života včel a dalších hmyzích opylovačů. Zve ke hře a nejrůznějším edukačním aktivitám, při nichž mají návštěvníci možnost seznámit se s unikátním světem včel a medonosných rostlin na vlastní kůži, doslova všemi smysly! Barvami i vůněmi hýří pole

významných medonosných rostlin pěstovaných pro produkci jednodruhových medů, k hmyzí pastvě láká pestrá medonosná louka, opylování je věnována interaktivní expozice v domku včelaře. Na realizaci expozice se kromě pracovníků odborného a technického oddělení i metodiků vzdělávání podílela zahradní architektka Klára Nepustilová, akademická malířka Adriana Skálová, výtvarník Ondřej Mašek a firma Zahradní architektura Tábor.

Expozice Medonosných rostlin a včel

Slavnostní otevření nové expozice, zleva V. Rybka, J. Cafourek a K. Nepustilová

Expozice Medonosných rostlin a včel

Oddělení etnobotaniky a prezentace botaniky

Do náplně činnosti oddělení patří kurátorský dohled a vedení sbírky užitečných rostlin, tvorba informačních výstupů, vedení sbírky přírodnin a úzká spolupráce s metodiky vzdělávání na rozvoji edukačních aktivit botanické zahrady.

Dále zajišťujeme samostatnou odbornou činnost na poli etnobotaniky, spolupracujeme se vzdělávacími a vědeckými institucemi:

1. Archeobotanický výzkum s PřF JU v Českých Budějovicích a NPÚ ÚOP v Plzni, klíčový rozbor rostlinných makrozbytků z raně barokní jímky (klášter Plasy)
2. Přednášky v rámci studijního programu Historická etnobotanika (KBO/123), PřF JU v Českých Budějovicích
2. Studium historických herbářů v rámci mezioborového badatelského týmu a jejich zpřístupnění odborné veřejnosti ve spolupráci s Muzeem Broumova

Vonná stezka

Projekt, který vznikl ve spolupráci s paní Petrou Hlavatou, propojuje areál celé botanické zahrady prostřednictvím sedmi stanovišť. Hravou a zážitkovou formou získají návštěvníci informace o rostlinách a jejich vůních.

Na začátku roku 2018 jsme slavnostně pokřtili unikátní parfém Fata Morgana No. 1, který vznikl a zraje přímo v našem tropickém skleníku. Na interaktivním panelu si mohou

návštěvníci očíhat nejen parfém, ale i osm rostlinných silic, které jsou v něm obsaženy.

V červnu bylo otevřeno druhé zastavení věnované růžím. V prostoru malého rozária osázeného převážně kultivary šlechtěnými na vůni, byla odhalena umělecká vonná skulptura. Sortiment růží byl letos obohacen o nové dosadby, mimo jiné i nový kultivar 'Císař Karel IV.', který ČR věnovalo Lucemburské velkovévodství.

Vonná stezka – slavnostní křest vonné skulptury výtvarníka Vojtěcha Jiráska u rozária (zleva K. Lorencová, P. Hlavatá, J. Žlebčík)

Akvaristika a jezírko ve skleníku Fata Morgana

V roce 2018 se v našem expozičním tropickém jezírku opakovalo tření jihoamerických arowan, které dominují jeho levé části. Společnost jim dělají i terčovci, jejichž hejno jsme v tomto roce doplnili o 40 dospívajících ryb z našeho vlastního odchovu. Návštěvníci si mohou prohlédnout i pět různých druhů a variant přírodních skalár, kterých jsme v roce 2018 odchovali a vypustili do jezírka víc než tisíc. Pod nimi na dně tráví většinu dne panaci černopruzí – velcí sumci živící se dřevem,

Skalára vysoká (*Pterophyllum altum*)

Jehlice africká (*Enneacampus ansorgii*)

které jsme sem v tomto roce vypustili. V pravé polovině zaujmou návštěvníka především pangasové a hrotočelci, ale do pozoruhodných rozměrů již začínají dorůstat i čtverzubci, jichž zde máme tři druhy. Tuto část jezírka jsme v roce 2018 obohatili například o přírodní formu čichavce líbajícího, která je u nás prakticky neznámá, nebo o parmouny sítkované.

V našich akváriích se v roce 2018 dařilo odchovávat velice vzácné a zajímavé sladkovodní jehly africké (*Enneacampus ansorgii*), což je evropský unikát, ostnovec příčnopruhý, cichlidky třípruhé nebo halančičky Kadlecovy a mnoho dalších. Odchovali jsme více než dvacet různých druhů vzácných nebo zajímavých ryb, které průběžně obohacují naši expozici.

Granty

Program Erasmus+ KA2 Strategická partnerství v oblasti vzdělávání dospělých se zásadními výstupy

Botanical Garden: COME IN! VSTUPTÉ! KOM IN! WEJDŹ! GYERE BE!

Koordinátorka projektu:

Jarmila Skružná

Klíčovní pracovníci projektového týmu

Botanické zahrady hl. m. Prahy:

Amálka Balaščíková, Tomáš Kebert,
Klára Lorencová, Eva Novozámská,
Lenka Prokopová, Jarmila Skružná,
Iva Vilhumová

Celkový počet pracovníků BZ zapojených do projektu v roce 2018: 39

Délka trvání projektu: 1. 9. 2016 – 31. 8. 2019

Číslo grantové smlouvy:

2016-1-CZ01-KA204-024004

V roce 2016 jsme zaznamenali vynikající výsledek v grantovém řízení programu Erasmus+, tentokrát v klíčové aktivitě Strategická partnerství v oblasti vzdělávání dospělých se zásadními výstupy.

Náš projekt byl přijat a podpořen částkou 255 602 eur. Tato částka zahrnuje rozpočet celého projektu na tři roky pro čtyři instituce.

Tématem projektu je sdílení dlouholetých zkušeností na poli zpřístupňování botanických zahrad návštěvníkům se specifickými potřebami. Našimi partnery jsou: Göteborgs botaniska trädgård, Švédsko; Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Ogród Botaniczny, Polsko a Magyar Arborétumok és Botanikus Kertek Szövetsége, Maďarsko.

V roce 2018 se uskutečnila dvě projektová setkání, a to v Budapešti a Praze. Kromě intenzivní práce na zásadních výstupech formou workshopů projektového týmu jsme navštívili vybrané instituce pracující s osobami se specifickými potřebami. Úspěšně jsme realizovali první zásadní výstup, výstavu pro všechny smysly

s názvem: Nikdy nejsi sám aneb Tajemství symbiózy (viz. str. 90). Novinkou diseminačních aktivit byla realizace videopoutávek, které přiblížily výstavu na sociálních sítích, projektovém webu i mezinárodní platformě Epale. Projekt i jeho první výsledky jsme opakovaně prezentovali na mezinárodním poli. Aktivitou Save the date jsme zveřejnili i první informace týkající se připravované mezinárodní konference *Botanical Garden: A Green Word for Everyone!*, která se bude konat v polské Poznani v červnu 2019.

<https://garden-comein.com/>

Za obsah sdělení odpovídá výlučně autor. Sdělení nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jeho obsahem. Spolufinancováno z programu Evropské unie Erasmus+.

The Erasmus+ KA2 Programme “Strategic Partnerships in the Field of Adult Education with Intellectual Outputs”

Botanical Garden: COME IN! VSTUPTE! KOM IN! WEJDŹ! GYERE BE!

Project coordinator: Jarmila Skružná
Key members of the Prague Botanical Garden project team: Amálka Balaščíková, Tomáš Kebert, Klára Lorencová, Eva Novozámská, Lenka Prokopová, Jarmila Skružná, Iva Vilhumová
Total number of workers from the botanical garden involved in the project in 2018: 39

Project duration: 1. 9. 2016 – 31. 8. 2019

Grant contract number:
2016-1-CZ01-KA204-024004

In 2016, we achieved a great success in the Erasmus+ programme grant award procedure, this time within the key activity “Strategic Partnerships in the Field of Adult Education with Intellectual Outputs”. **Our project was accepted and supported by**

255,602 EUR. This amount covers the budget of the entire project for the duration of three years and is intended for four institutions.

The project focuses on sharing our years of experience in making botanical gardens more accessible to visitors with special needs. Our partners are: Göteborgs botaniska trädgård, Sweden; Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Ogród Botaniczny, Poland and Magyar Arborétumok és Botanikus Kertek Szövetsége, Hungary.

In 2018, there were two project meetings in Budapest and Prague. Apart from intense work on essential outputs in the form of workshops, we visited selected institutions that deal with people with special needs. We successfully implemented the first intellectual output - the exhibition for all senses called „Never Alone, the Secrets of Symbiosis“

(see page 90). As a novelty within our dissemination activities, we implemented video teasers that introduce the exhibition on social networks, the project website and the international Epale platform. We repeatedly presented the project and its first results on international level. As part of the „Save the date“ activity, we published the first information related to the upcoming international conference Botanical Garden: A Green World for Everyone! It will take place in Polish Poznań in June 2019.

<https://garden-comein.com/>

Responsibility for the content of this article lies entirely with the author. The article does not reflect the opinions of the European Commission and the European Commission may not be held responsible for the use which may be made of the information contained therein. Co-financed by the European Union's Erasmus+ programme.

Výstava pro všechny smysly

Nikdy nejsi sám aneb Tajemství symbiózy

12. 10. – 4. 11. 2018

23. výstava pro všechny smysly v roce 2018 byla výjimečná svým mezinárodním přesahem. Vznikla ve spolupráci s polskými, švédskými a maďarskými kolegy v rámci projektu KA2 Erasmus+ a díky dvojjazyčnému zvukovému průvodci byla přístupná i zahraničním návštěvníkům. Tématem této speciální

výstavy byla symbióza, popisovala tedy vztahy mezi živými organismy v přírodě. Prostřednictvím exponátů, jichž se bylo možné dotýkat nebo které bylo možné očíhat či ochutnat, i díky průvodcovské službě, audioprůvodci a popiskům v bodovém písmu zprostředkovala výstava jedinečný zážitek nejen návštěvníkům se

specifickými potřebami. Působivé byly především na míru zhotovené modely představující spolupráci mezi rostlinami a živočichy, ale i živé rostliny a vzorky. Výstava má putovní charakter, bude zapůjčena dalším institucím.

Model láčky masožravé rostliny žijící v symbióze s netopýrem

I květu parazitické raflézie bylo možné se dotýkat, byť jen modelu

Úvod

Rok 2018 byl, co se týče rozvojových plánů, velice úspěšný. Kromě realizovaných staveb a expozic jsme zahájili projektovou přípravu strategických objektů, nebo v ní dále pokračovali.

Zásadní proměnou v tomto roce prošla hlavní návštěvnická cesta vedoucí Ornamentální zahradou a Strání. Jedná se o páteřní spojnicí napříč zahradou od severního vstupu až po vinici sv. Kláry. Práce spočívaly v odbourání nevzhledných a zcela poškozených betonových povrchů ze 70. let. Ty byly nahrazeny žulovou dlažbou okrové barvy, která se ideálně hodí do prostředí botanické zahrady. Na podzim jsme pak zahájili stavbu oplocení vedoucího podél expozice Medonosných rostlin a včel. Díky stabilizaci vlastnických poměrů týkajících se pozemků jsme mohli tuto jádrovou část zahrady oplotit.

Neopomenutelnou kapitolou je také rozvoj expozic, a to jak rekonstruovaných, tak i nově budovaných. Díky moderním technologiím expozice zprostředkovávají návštěvníkům nevšední prožitek. Na začátku roku 2018 vznikla na vinici sv. Kláry expozice věnovaná korkovému dubu ašpuntu. Na podzim pak byla zahájena stavba expozice věnované popínavým rostlinám, kapradinám a orchidejím, která se nachází v severní části zahrady. Důležitou součástí tohoto projektu je nový expoziční skleník.

Ve skleníku Fata Morgana jsme instalovali nové osvětlení a na to navázala v letním

čase rekonstrukce mostu vedoucího přes jezero v tropické části. Vlivem extrémních podmínek, které zde panují, dřevěné prvky relativně brzy degradují. Proto jsme byli nuceni hledat nové materiály, jež v tomto nehostinném prostředí vydrží. Na pochozí část jsme použili speciální druh dřeva modifikovaný pomocí octových suspenzí. V další fázi následovala stavba epifytního kmene, který je vytvarován do podoby fíkusových škrtičů. Tento kmen je nejen funkční oporou pro vzácné rostliny, ale zároveň působí přirozeně a autenticky splynul s vegetací prezentovaného pásma.

Vizualizace severního návštěvnického centra

Kromě vlastních realizací jsme pokračovali i v projektových přípravách strategických staveb. Klíčovým bodem bylo dosažení územního a stavebního povolení na zbudování vstupu z ulice Trojská, Na Kovárně. Díky tomu jsme ke konci roku 2018 zkompletovali zadávací dokumentaci a v následujícím roce můžeme zahájit vlastní realizaci.

Na základě úspěšného průběhu legislativního procesu byla podepsána smlouva s architektem Fránkem na vypracování projektu severního návštěvnického centra. Díky tomu jsme mohli dohotovit studii a v následujících letech nás čekají navazující projektové práce na této zásadní stavbě. Obdobně jsme pokračovali i se zázemím zahradníků a multifunkčním objektem v areálu Jih, kde jsme dokončili dokumentaci k územnímu řízení.

Samozřejmě jsme se věnovali i budování nových expozic, a to expozice věnované vodnímu světu, kde se bude nacházet Pueblo, a expozice středomořské flóry.

Novinkou bylo zadání studie řešící degustační prostor na vinici sv. Kláry a znovuoživení myšlenky přemostění úvozové cesty a tím i důležitého propojení areálu venkovních expozic seskleníkem Fata Morgana.

*Ing. Václav Jůzko, DiS.
vedoucí stavebního oddělení
Botanické zahrady hl. m. Praha*

Fata Morgana

Epifytní kmen III

Na základě dobrých zkušeností s konstrukcemi prvních kmenů, které proběhly úspěšně v letech 2016–2017, jsme přistoupili ke stavbě betonové iluze stromu typu „škrťáč“, který je tvořen některými druhy fikusů. Kmen se nachází v místě východu z podzemní expozice do prostoru tropického deštného lesa ve skleníku Fata Morgana. Kořeny tohoto betonového stromu jsou zakotveny po stranách návštěvnické cesty, postupně se vinou vzhůru a nad cestou se srůstají do kruhové změti kořenů. Návštěvník se tak při průchodu ocitá v dutině, kde se postupem času rozpadl původní strom.

Vizualizace nového epifytního kmene

Realizace epifytního kmene

Fata Morgana

Rekonstrukce mostu

Stávající dřevěný mostek vedoucí přes jezírko v expozici nížinného deštného lesa v tropické části bylo nutné rekonstruovat z důvodu degradace dřevěných prvků vlivem klimatických podmínek a stáří. Podle návrhu projektantů vznikl mostek, který svým vzhledem má evokovat jednoduchá provazová a dřevěná přemostění, která můžeme spatřit v pralesích. Pro zábradlí bylo zvoleno odbělené akátové dřevo a konopný provaz. Na nášlapnou část mostku byly použity fošny z dřeva accoya, které se vyznačuje velkou odolností proti vlhkosti a plísním.

Vizualizace nového mostu

Vizualizace umělého skalního masivu

Epifytní kmen IV – v chladné části skleníku Fata Morgana

Důvodem pro tento projekt je současný stav již dožilých konstrukcí pro epifytní rostliny a potřeba celkové obnovy scenerie v chladné části skleníku Fata Morgana. Pro zachování jednoty přírodní scenerie ve skleníku byli k vypracování studie osloveni umělci malíři Kryštof Krejča a Roman Hudziec. Předmětem návrhu jsou dva kusy epifytních

kmenů, umělý skalní masiv kryjící vzduchotechniku a vylepšení vstupu do technologického zázemí. Součástí projektu je i nová vestavěná vitrina pro vzácné epifyty, oprava přechodového mostku a s tím spojená úprava vodoteče. Vlastní realizace bude zahájena v lednu 2019 a doba výstavby se předpokládá dva měsíce.

Venkovní expozice

Rekonstrukce viniční zdi

Vinice je oddělena od zbývajících expozičních ploch botanické zahrady ohradní viniční zdí. V současné době není stav zdi přilehlé k Ornamentalní zahradě dobrý, a proto bylo nutné přistoupit k její rekonstrukci. Během ní dojde k přezdění výrazně poškozených částí, k odvodnění terénu v těsné blízkosti základů a k drobným opravám méně narušených částí. Rekonstrukce se týká i vlastního zakrytí koruny zdi a konečně i úpravy povrchů. Odhalené povrchy budou opraveny a dojde k aplikaci nové jednovrstvé vápenné omítky. V úseku s lomovým kamenem se provede v potřebných místech oprava spárování. Uvolněné cihly v koruně zdi budou nahrazeny. Po rekonstrukci bude viniční zeď znovu plnit svoji funkci nejen praktickou, ale i dominantního prvku a estetickou. Rekonstrukce začala v listopadu 2018 a potrvá až do jara 2019.

Rekonstrukce cest v Ornamentalní zahradě, expozici Stráň a výstavních plochách geografických celků

Tak jako v předešlých letech i v roce 2018 pokračovaly práce na dokončení jednotného povrchu na hlavní trase vedoucí napříč zahradou od severního vstupu až po vinici sv. Kláry. Práce spočívají v bourání nevzhledných a poškozených betonových povrchů ze 70. let. Následně probíhá položení okrové žulové dlažby v řádkové skladbě, odvodnění a uložení inženýrských sítí. Během jara byly dokončeny cesty v Ornamentalní zahradě a ve Stráni. Ke konci roku 2018 jsme pak zahájili práce na poslední chybějící části páteřní komunikace spojující severní areál s jižním a vedoucí v lesních expozicích geografických celků.

Oplocení podél expozice Medonosné rostliny a včely

Vzhledem k přítomnosti vzácných rostlin a dalších exponátů v zahradě nelze dopustit okus dřevin a rostlin zvěří. Z toho důvodu je nutné pokračovat v dostavbě celkového oplocení zahrady. Oplocení v úseku u expozice Medonosných rostlin a včel navazuje na již stávající oplocení zahrady. Základem je betonová podezdívka, do které jsou vetknuty ocelové sloupky. Oplocení dále tvoří rámy ze čtyřhranné trubky vyplněné ocelovým pletivem. Veškeré prvky jsou žárově zinkovány, čímž je zaručena dlouhá životnost použitého materiálu. Realizace začala v listopadu 2018 a potrvá až do jara 2019.

Rekonstrukce viniční zdi

Venkovní expozice

Expozice Od korkového dubu po korkový špunt

Přiblížit příběh vzniku korkového špuntu si vzala za úkol expozice na vinici sv. Kláry nahrazující stávající výstavu o stavbě dubových sudů u severní zdi vinice nedaleko kaple. Nová expozice se skládá z výstavníkové části, která je tvořena souborem vitrín, a drobné zahradní architektury – pergoly, podlouhlé lavice a herního prvku, tzv. „korkoviště“. Realizaci záměru vznikl zajímavý expoziční prvek, který slouží nejen k poznávání, ale i jako prostor pro odpočinek a relaxaci ve slunných dnech.

Expozice Popínavých rostlin, kapradin a orchidejí

Přibližně před 10 lety vznikla v expozici hajních květin soustava opěrných konstrukcí pro popínavé rostliny a skleník pro choulostivé druhy bylin. Nosné dřevěné konstrukce částečně podlehly času a váze rostlin. Skleník původně zamýšlený jako pěstební, nikoliv expoziční bychom rádi zpřístupnili atraktivním způsobem návštěvníkovi. Zadaný projekt řeší prezentaci zmíněných skupin rostlin, rozsáhlé kolekce kapradin a orchidejí mírného pásma. Expozice je rozdělena do dvou samostatných stavebních celků, a to skleníku a venkovních konstrukcí na popínavé rostliny. Stavba skleníku začala na podzim roku 2018.

Vizualizace vznikající expozice Popínavých rostlin, kapradin a orchidejí

Projekty

Vstup z ulice Trojská, Na Kovárně

Komfortnější vstup návštěvníků v jižní části zahrady řeší projekt z ateliéru architekta Lábusa. Ten umístil hlavní vstup k důležitému dopravnímu uzlu křižovatky mezi zdí vinice sv. Kláry a trojského zámku. Budova zasazená pod terén v sobě obsahuje pokladny a sociální zázemí. Umístěním celého objektu pod zem dosahujeme minimálního narušení krajinného rázu vinice. V roce 2018 jsme dokončili kompletní projektovou dokumentaci včetně obstarání územního a stavebního povolení. V následujícím roce proběhne tendr na dodavatele stavby a její realizace.

Vizualizace nového vstupu z ulice Trojská

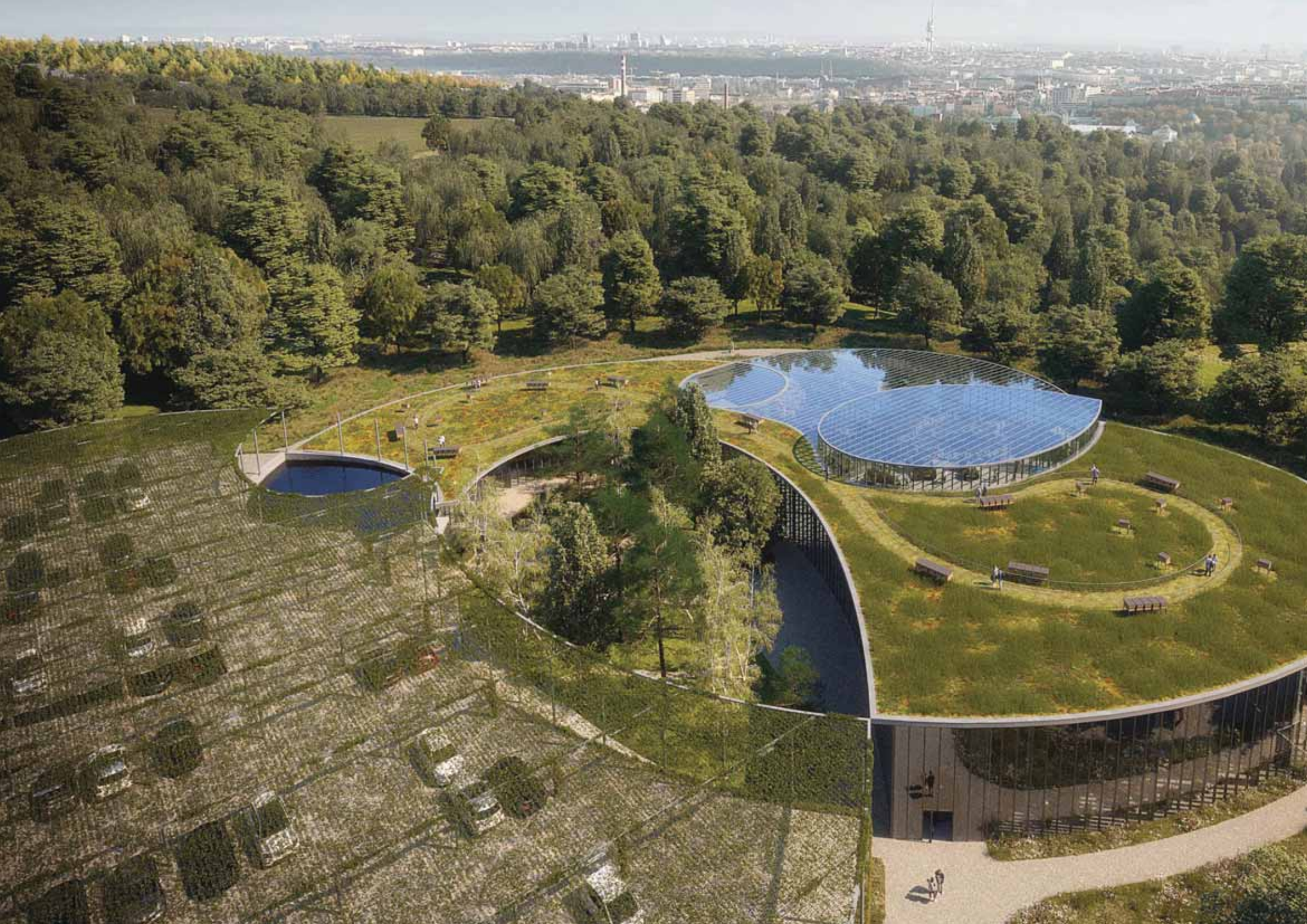

Současný vstup do vinice sv. Kláry

Vizualizace nového vstupu z ulice Trojská

Projekty

Severní návštěvnické centrum

Botanická zahrada již delší dobu řeší přesun hlavního vstupu z dopravně přetížené Troje do lépe dostupných Bohnic. V roce 2017 proběhla architektonická soutěž, ze které byl vybrán návrh od ateliéru Zdeňka Fránka. Nový návštěvnický pavilon zahrnuje kromě pokladen i restauraci, prodejnu, přednáškový sál, knihovnu, subtropické skleníky, ředitelství a mnoho další vybavenosti. V roce 2018 začaly vlastní projektové práce, které zahrnovaly dopracování studie a zahájení navazujícího stupně k územnímu řízení.

Vizualizace exteriéru návštěvnického centra

Vizualizace interiéru návštěvnického centra

Projekty

Areál Jih

Budova bývalého ředitelství z dob založení BZ, v současnosti sloužící jako zázemí pro zahradníky, dosáhla havarijního stavu. Spolu s potřebou výstavních prostorů byl oživen projekt na návštěvnické centrum, občerstvovací zařízení, konferenční sál a zázemí pro zahradnický provoz v jižních expozicích. Během roku 2018 byla dokončena dokumentace ve stupni k územnímu řízení. Dále bylo nutné vypracovat dokumentaci řešící demolici stávajících objektů a přeložky inženýrských sítí. Demolice a přeložky sítí začnou na začátku roku 2019.

Vizualizace návštěvnického centra v areálu Jih

Exteriér návštěvnického centra v areálu Jih

Projekty

Přemostění úvozu

Oplocený areál botanické zahrady je v současné době rozdělen na dvě části: hlavní expoziční areál a areál Západ se skleníkem Fata Morgana, mezi kterými prochází veřejně přístupná úvozová cesta spojující Troju se sídlištěm Bohnice. Tato veřejná spojnice brání kontinuálnímu pohybu návštěvníků uvnitř areálu botanické zahrady. V současné době musí návštěvník opustit areál botanické zahrady, aby do něj mohl znova vstoupit oklikou na jiném místě. Pěší propojení těchto dvou částí je uvažováno pomocí přemostění nad stávající úvozovou cestou. Vybudováním mostu se výrazně zvýší komfort návštěvníků. V roce 2018 jsme dokončili studii, na kterou v roce 2019 naváže zpracování dokumentace k územnímu řízení a stavebnímu povolení.

Vizualizace přemostění úvozu

Degustační prostor na vinici sv. Kláry

Stále rostoucí kvalita vín z vinice sv. Kláry vyvolává zvýšený zájem poznávat tyto produkty osobně, zážitkově. Pro uspokojení návštěvníků zejména při větších akcích již nedostačuje stávající vinotéka a omezené sociální vybavení. Projekt z ateliéru architekta Lábuse řeší umístění degustačních prostor a toalety za viniční domek. Celý objekt bude částečně skryt pod zem a jeho hlavní pohledová část bude situována v prostoru stávající terasy. Objekt bude přímo propojen s viničním domkem spojovacími průchody. V roce 2018 jsme dokončili studii a provedli stavebnětechnické a historické průzkumy. Na tyto podklady naváže v roce 2019 dokumentace k územnímu řízení.

Vizualizace degustačních prostor

Projekty

Expozice Vodní svět a Pueblo v geografických celcích Severní Ameriky

V současné době obsahuje expozice v areálu Sever dvě vodní plochy – rašeliniště a volnou vodní hladinu. Pro ucelené představení zvodněného biotopu chybí slanisko, prameniště, vodní tok, jezero. Tyto vodní prvky budou součástí expozice geografického celku Severní Amerika v podobě kaňonu hluboce zařízlého v přirozené erozní rýze v prérijní expozici. Součástí by měl být i vodopád, za kterým by vedla návštěvnická trasa. Na hraně kaňonu by měl vzniknout návštěvnický pavilon ve formě historického indiánského puebla. Stavba by měla obsahovat sociální zázemí pro návštěvníky, plochy určené k doprovodným výstavám a společenským akcím. Jedná se o členitý objekt rozložený do tří nadzemních podlaží s terasovitými střechami. Z podzemního podlaží pak vede podzemní štola k podzemnímu sukulentnímu skleníku. Celou expozici spojuje iridárium, ve kterém bude prezentována rozsáhlá kolekce kosatců a denivek. V roce 2018 jsme dopracovali studii a navázali stupněm pro územní řízení, které bude dokončeno v roce 2019. V dalších letech by pak mělo dojít k postupnému detailnímu rozpracování jednotlivých sekcí.

Expozice Středomoří

Návrh celé expozice se snaží optimálním způsobem dosáhnout souladu mezi pěstitelskými požadavky pro prezentovanou květenu Středomoří a architektonickou kompozicí, která by měla v návštěvníkovi zanechat dojem návštěvy autentické krajiny. Kamenné kóje jsou výtvarnou zkratkou rozpadající se horské vesnice, kterou si bere příroda zpět pod svou ochranu. Expozici uzavírá objekt zazimovacího skleníku pro letněné rostliny spojený s provozním a technickým zázemím. Prostor skleníku by měl být přes léto využíván k možným edukačním cílům spojeným s trvalou expozicí Středomoří. V roce 2018 jsme dokončili dokumentaci k územnímu řízení a začali ji projednávat s dotčenými orgány.

Vizualizace expozice Středomoří

Marketing a public relations

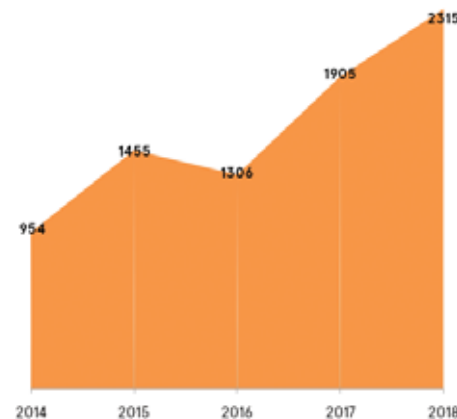

Shrnutí sezony z hlediska marketingu a PR

Rok 2018 se z pohledu útvaru marketingu a PR nesl v duchu optimalizace nejen v oblasti nastavení pracovních procesů, v oblasti personální, ale také v oblasti efektivního rozložení a cílení propagace a prezentace botanické zahrady. Tyto kroky se mj. projeví ve všech výkonových ukazatelích. V roce 2018 prošlo botanickou zahradou 371 292 návštěvníků. V porovnání s rokem 2017 to představuje navýšení o 26 579 návštěvníků, jedná se tedy historicky o nejvyšší návštěvnost za dobu existence botanické zahrady.

Podíl na zvyšování návštěvnosti má i růst v oblasti PR a spolupráce s médii. K monitorování mediálních výstupů využíváme služeb společnosti Monitora Media, s.r.o. Vydáno bylo 45 tiskových zpráv a uspořádáno bylo 5 tiskových konferencí – vždy s vysokou účastí novinářů. V rámci placeného monitoringu bylo v roce 2018 zaznamenáno 2315 mediálních výstupů. V porovnání s rokem 2017 došlo k nárůstu o 422 výstupů. Mimo tento monitoring jsme zaznamenali dalších 300 výstupů v českých rádiích (City, Blaník, Country Radio, Impuls aj.) a televizních stanicích (Prima, Nova, Barrandov, TV Praha aj.). Botanická zahrada dlouhodobě úzce spolupracuje s televizními hobby magazíny (Polopatě – ČT, Receptář Prima nápadů – Prima TV aj.), ale i dalšími médii (Zahrádkář, Xantypa, Floristika, Agrobaza apod.). Díky pozitivnímu přístupu a kvalitním podkladům, které botanická zahrada

Mediální výstupy v jednotlivých letech

médiím poskytuje, zájem novinářů o Botanickou zahradu hl. m. Prahy roste, což dokládá nově navázaná úspěšná dlouhodobá spolupráce s nakladatelstvím Burda a články v časopise Naše krásná zahrada.

V doplňkové činnosti zaznamenala zahrada za rok 2018 výrazné z kvalitnění v porovnání s rokem předchozím. A to jednak díky velkému objemu prodeje propagačních předmětů, jednak také díky nárůstu počtu pronájmů. U pronájmů činil za rok 2018 celkový příjem 1 380 000 Kč v porovnání se 776 000 Kč za rok 2017, tedy o 604 000 Kč více. V dlouhodobém srovnání nejvyšší byly také tržby ve Vinotéce sv. Klára, celkem 5 506 876 Kč, což představuje nárůst o 653 642 Kč oproti roku 2017.

23. ledna během velké tiskové konference k zahájení nové sezony botanická zahrada představila veřejnosti nový projekt nazvaný Vonná stezka a spolu s ní i parfém Fata Morgana No. 1. Slavnostní křtu se ujaly herečky Dana Morávková, Klára Issová a Andrea Kerestešová. Zároveň zahrada přiblížila i své plány na rok 2018 týkající se akcí, staveb a rozvoje zahrady. 14. června se konala druhá velká tisková konference a zároveň představení knihy věnované projektu Kořeny osobnosti, která byla při této příležitosti slavnostně pokřtěna osobnostmi, jež se v uplynulých letech do projektu zapojily.

I v průběhu roku 2018 botanická zahrada ke své propagaci využila spolupráci se známými tvářemi, které se staly patrony a patronkami jednotlivých výstav či se účastnily křtu nového ročníku vín z vinice sv. Kláry. Tato spolupráce napomáhá utváření pozitivního obrazu zahrady u veřejnosti. Z fotografií z jednotlivých sázení v rámci projektu Kořeny osobnosti vznikla venkovní fotografická prezentace umístěná během letní sezony před Centrem Černý Most na novém výstavním systému.

K nejvýznamnějším akcím, které v roce 2018 botanická zahrada uspořádala pro veřejnost, patřila březnová výstava orchidejí. Vznikla za přispění členských zemí Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN). Na ni navázala další velmi oblíbená výstava, a to tropických

motýlů, tentokrát zaměřená na různorodé vztahy motýlů a rostlin. Významnou akcí byla rovněž květnová výstava bonsají umístěná tradičně v rozkvetlé Japonské zahradě. Letní program patřil Africe, výstavě afrických soch a africkému food festivalu. Nechybělo ani tradiční vinobraní, v roce 2018 poprvé bez jednorázových plastových kelímků. Zahrada pro tuto akci připravila kelímky NickNack, které si návštěvníci mohli zapůjčit a případně pak i ponechat jako milý suvenýr. Díky této novince znatelně pokleslo množství vyprodukovaného odpadu. Podzim patřil oblíbené výstavě dýní. Jejím tématem byly pohádky a setkala se s velkým ohlasem zejména u nejmenších návštěvníků. Na závěr roku nechyběla výstava ve skleníku Fata Morgana, která představila floristické trendy pro adventní a vánoční dekorace.

V roce 2018 proběhlo celkem 1011 prohlídek a programů s průvodcem. Došlo k navýšení počtu skupin v rámci večerního provázení, také se konalo více prohlídek v anglickém jazyce. Zahrada se prezentovala v rámci výstavy Holiday World, dále se zapojila do projektu Pražské vinice, poněkolkáté proběhla prezentace na Dni pro Prahu 7 a na akci Schola Pragensis.

Jednotný vizuální styl zahrady se promítl i do rozvoje merchandisingu, což je patrné na tiskových materiálech, city light aj., ale také na rozšířené nabídce propagačních předmětů. Od druhé čtvrtiny roku zahrada převzala obchod ve skleníku Fata Morgana, kde jsou v prodeji zejména propagační předměty zahrady. Kromě parfému návštěvníci mohou nově zakoupit také plechový hrnek, termosku, nákrčník, látkovou tašku, sportovní ručník, různé

varianty pohlednic, klíčenek, dřevěných hraček apod. Vydána byla další kniha z řady o rostlinách Botanické zahrady Praha, tentokrát věnovaná záhonovým trvalkám. Jejimi autory jsou kurátoři Iveta Bulánková a Petr Hanzelka. K novým propagačním materiálům patří také leták o skleníku Fata Morgana, a to i v anglickém jazyce, dále letáky věnované venkovním expozicím: Areál Sever, Jih a Střed.

V závěru roku byla zahájena obměna zastaralého navigačního systému. Nový přinese snazší a komfortnější orientaci

návštěvníka v jednotlivých částech zahrady.

Celkově oddělení marketingu a PR zaznamenalo růst a posun ve srovnání s lety předešlými. Pro příští rok je naplánováno spuštění nového webu, posílení on-line reklamy, vydání nových knižních titulů a další rozvoj na poli komunikace s veřejností.

*Ing. Radka Pšeničková, MBA,
náměstkyně pro útvar marketingu a PR*

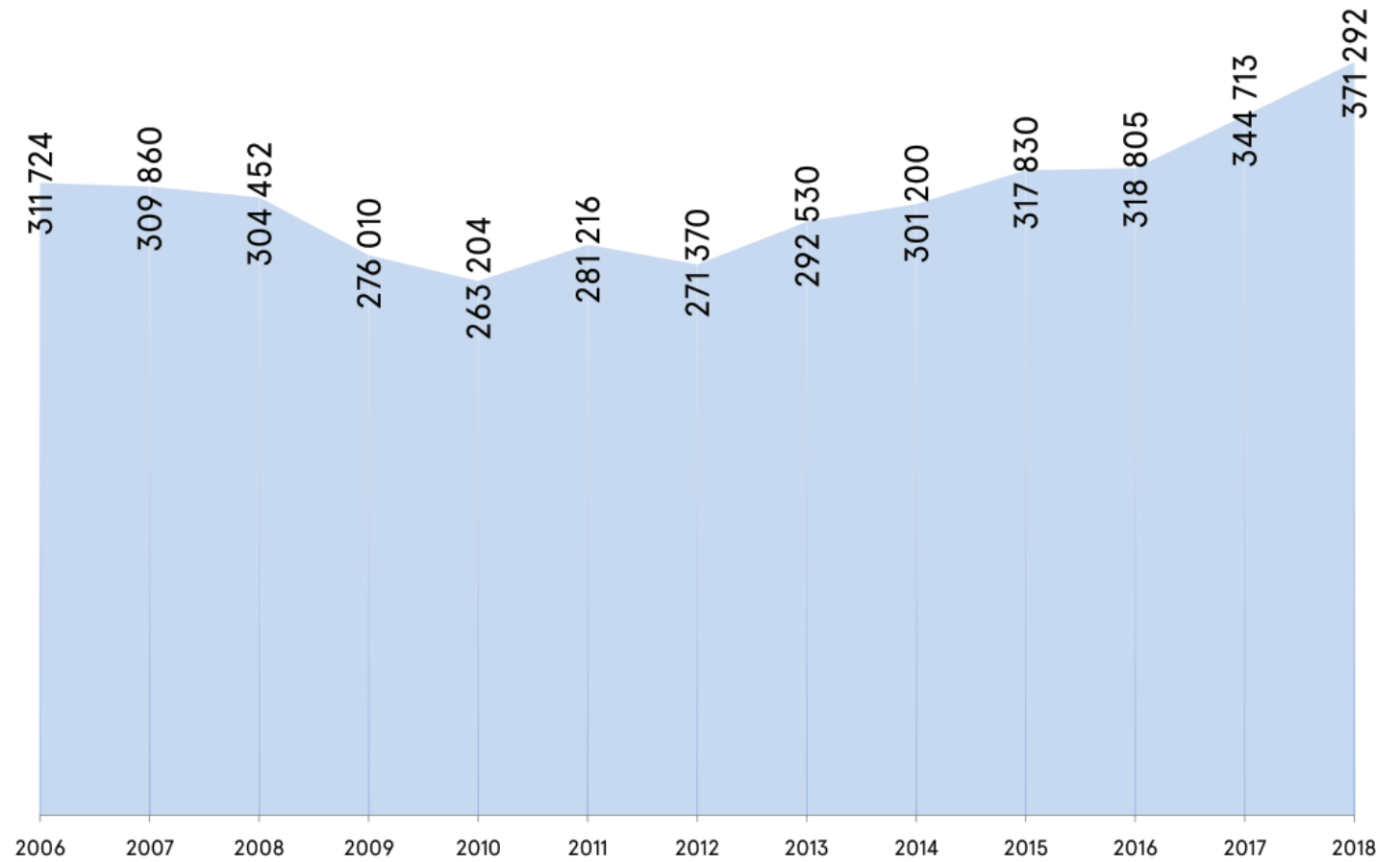
Vizuál kampaně parfému Fata Morgana No.1

Návštěvnost

Návštěvnost Botanické zahrady hl. m. Prahy

Akce pro veřejnost

Akce pro veřejnost

Cyklus přednášek a kurátorská provázení

Kromě workshopů, doprovodných programů a přednášek k jednotlivým výstavám byl pro veřejnost opět uspořádán samostatný cyklus přednášek a kurátorských provázení, zavedený pod názvem Zahradou s odborníkem. Konalo se 11 přednášek seznamujících návštěvníky s poznatky z expedic a cest kurátorů naší botanické zahrady po celém světě, například na Kypr, do Ekvádoru, Polska, na Madagaskar, do Portugalska, Japonska. Dále přednášky zavedly zájemce do kláštera Plazy, byli seznámeni s novou možností osázení květin do hypertufových nádob, vyráběných kolegou Petrem Horáčkem, a přiblížena byla historie botanických zahrad v Praze. Nově se přednášky konaly v bistru Botanická na talíři, kde návštěvníci mohli spojit poslech přednášky s příjemným občerstvením.

Pravidelná kurátorská provázení, pořádaná nově v sobotních termínech, seznamovala návštěvníky v průběhu celé sezony s aktuálně kvetoucími květinami a dřevinami zahrady. Od jara do podzimu byly představeny ze sbírek botanické zahrady trvalky, skalničky, trávy, letničky, cibuloviny, byliny, hlíznaté a ostatní rostliny, dále též keře a stromy v květu nebo barevném listovém efektu.

Samostatné workshopy pro veřejnost

V průběhu celého roku se zájemci mohli zúčastnit workshopů s výtvarnou tematikou – Malování s Lucií Crocro, s tematikou vůní – workshop Zahrada vůní a tematikou tvorby fotografií – fotografický kurz s Ondřejem Prosickým a Topi Pigulou.

Projekty se zapojením botanické zahrady

Stejně jako v minulých letech i v roce 2018 se botanická zahrada zapojila do projektu Noc kostelů zpřístupněním kaple sv. Kláry a do Muzejní noci otevřením skleníku Fata Morgana do pozdních nočních hodin. Po všechna nedělní odpoledne v hlavní sezoně od května do září zněla botanickou zahradou klasická hudba pod širým nebem v rámci cyklu Hudební toulky, společného projektu trojského zámku, Zoo Praha a botanické zahrady v Troji.

Příměstské tábory Indiánské léto

Příměstské tábory v roce 2018 proběhly v následujících termínech: 9. – 13. 7., 23. – 27. 7., 20. – 24. 8., 27. – 31. 8.

Džungle, která nespí

12. 1. – 24. 3.,
leden – pátky od 18 hodin
únor – pátky a soboty od 18 hodin
březen – čtvrtky, pátky a soboty od 18.50 hodin

Skleník Fata Morgana se pro návštěvníky opět otevřel po setmění. Dospělí i děti měli možnost slyšet „hvízdání“ drobných žabek bezzblanek, se kterými se za denního světla nesetkají. Atmosféru dokreslilo i osvětlení a návštěvníci si odnesli množství informací o životě rostlin. Pro romanticky naladěné a zamilované jsme připravili nevšední valentýnské prohlídky. V roce 2018 se prohlídek zúčastnilo 2671 osob a 120 návštěvníků zažilo valentýnskou prohlídku.

Džungle která nespí

Akce pro veřejnost – dlouhodobé výstavy

Barevné klenoty naší ptačí říše 20. 1. – 25. 2.

Již 11. výstava s ornitologickou tematikou přinesla záběry nejbarevnějších zástupců naší ptačí říše. Obzvláště zajímavá byla možnost seznámit se s jejich hlasovými projevy díky nahrávkám, které měli návštěvníci k dispozici na speciálním panelu ve výstavním sále. Dále bylo možné vidět ukázky různých druhů ptačích budek a krmítek, instalované v Ornametální zahradě.

Orchideje 2. – 25. 3.

Velmi vyhledávaná tradiční výstava orchidejí byla v tomto roce zaměřena na lesy jihovýchodní Asie. V duchu tohoto tématu byly představeny jak zajímavé botanické druhy, tak i působivá a nápaditá aranžmá zhotovená studenty České zahradnické akademie Mělník. Hlavním partnerem akce bylo Sdružení národů jihovýchodní Asie ASEAN, které prostřednictvím zapůjčených artefaktů, fotografií i gastronomických zážitků v rámci vernisáže seznámilo návštěvníky s kulturou a tradicemi tohoto kousku planety. Patronkami výstavy byly zpěvačka Lucie Bílá a herečky Iva Hüttnerová a Michaela Kuklová. Návštěvníci bohatě využili možnost zakoupení orchidejí a dalších pokojových květin v rámci doprovodného prodeje s poradenskou službou Radka Kacerovského. Víkendové ukázky aranžování Zdeňka Kupilíka i přednášky kurátorky Romany Rybkové a Jana Ponerta byly nedílnou a vítanou součástí této akce.

Motýlí a rostliny 3. 4. – 20. 5.

Celkem 50 druhů motýlů z více než 5000 kulek v roce 2018 potěšilo oko návštěvníka při tradiční březnové výstavě. Motýlí kukly přicestovaly až z motýlí farmy ve Velké Británii. Bylo možno sledovat tajemný proces proměny kukly v dospělého motýla a jeho prvního vzletnutí. Zajímavostí byla opět příležitost

proniknout do složitosti vztahů mezi motýli a rostlinami, jejich spolupráce při opylování. Pro školy byly připraveny speciální programy. Patronát nad výstavou převzali tentokrát herečky Iva Janžurová a Jitka Čvančarová v doprovodu zpěváka Michala Malátného.

Zahájení výstavy motýlů, herečka Iva Janžurová

Akce pro veřejnost – dlouhodobé výstavy

Africké sochy v zahradě 19. 6. – 30. 9.

Ve venkovních expozicích botanické zahrady byly po celé léto k vidění sochy afrických umělců z vesnice Tengenenge v dnešním Zimbabwe. Tradice výstavy byla po několikaleté přestávce obnovena díky manželům Homolkovým a jejich ateliéru AfrickéSochy.cz. Zároveň byla doprovázena působivou výstavou fotografií nazvanou Děti a život v Tengenenge. Fotografie zapůjčila v Německu žijící fotografka českého původu Jana Sandner. K této akci byl uspořádán víkendový sochařský workshop, kde měli přihlášení účastníci mimořádnou příležitost vyzkoušet si práci s kamenem a pod vedením profesionálního akademického sochaře Jana Kyncla si vytvořit vlastní sochu technikou velmi blízkou způsobu tvoření soch samotnými domorodci. K autentičnosti tvoření přispěla i přítomnost pozvané sochařky přímo ze Zimbabwe.

Pro uspokojení chuťových buněk a další přiblížení kultury afrického kontinentu sloužil hojně navštívený víkendový African food festival.

Dýňový podzim 22. 9. – 21. 10.

Výstava lákala hlavně děti a jejich rodiče do říše pohádek formou 13 pohádkových zastavení. Na Stráni vítala malé i velké návštěvníky dýňová Sněhurka se svými sedmi trpaslíky, expozici v sousedství Japonské zahrady dominoval tříhlavý dýňový drak a u rybníka se ve skrytu vrby kochal vodník pohledem na tančící vílu. Úkolem dětí pak bylo dle indicií uhádnout názvy všech 13 pohádek. I tato výstava měla své početné patronky: Štěpánku Duchkovou se syny, Alžbětu Staňkovou s dcerou, Karlu Mráčkovou s dcerou, Evu Decastelo s dcerou a synem, Kristýnu Janáčkovou se synem, Lucii Dvořákovou – DJ Lucca se syny, Lucii Šoralovou s dcerami a Martinu Šmukovou se synem. Jeden z říjnových víkendů byl věnován Dýňovým hrátkám, oblíbenému workshopu dětí i dospělých, při kterém dle svojí fantazie přetvářeli dýně ve zvířata, masky či další výtvarná díla. Akce vyvrcholila tradiční oslavou svátku Halloween spojenou s dlabáním dýní na lampiony, opékáním buřtů, příjemnou muzikou a kouzelným lampionovým průvodem po ztemnělé zahradě.

Africké sochy v zahradě

Dýňový podzim

Akce pro veřejnost – dlouhodobé výstavy

Africké fialky a jejich příbuzní 29. 5. – 10. 6.

Fata Morgana se rozzářila barvami variet rodů Saintpaulia, Streptocarpus a dalších rostlin z čeledi podpětovitých. Výstava byla uspořádána díky spolupráci se SZO ČZS Saintpaulia a byla doplněna prodejem listů, mladých rostlin a poradenskou službou.

Bonsaje 12. – 20. 5.

V květnu se do Japonské zahrady opět vrátily bonsaje. V úzké spolupráci se členy České bonsajové asociace byly představeny bonsaje vystavovatelů z Čech, Moravy a Slovenska. O víkendech probíhaly ukázky tvarování bonsajů a jejich pěstování vedené Václavem Novákem, kurátorem Miroslavem Horským, Liborem Slatinkou a Jiřím Procházkou, dále přednáška o kamenech suiseki Igora Bárty. Návštěvníkům byly nabídnuty kulturní zážitky s japonským divadlem kjógen či ukázky cvičení žáků akademie taiči. Opět nechyběly typické pokrmy japonské kuchyně od Darji Kawasumi. Při večerních prohlídkách výstavy působily nasvícené bonsaje s celou scenerií japonské zahrady na návštěvníky velmi tajemně.

Vánoční výstava 23. 11. 2018 – 1. 1. 2019

Ve skleníku Fata Morgana lákaly návštěvníky v čase předvánočním tři tematické skupiny vánočních aranžmá od zahradnice Zdeny Němcové. Skupina Andělské Vánoce inspirovala pastelovými barvami, Přírodní Vánoce svým adventním věncem pro babičku. Téma Vánoce s noblesou bylo vytvořeno výzdobou s pavími péry a nezaniklo by ani

v reprezentačních interiérech. Dominantou výstavy byl originální betlém zdobený různorodým přírodním materiálem, zejména šiškami. Podle ideového návrhu Radky Pšeničkové jej vytvořila produkční Jindřiška Hejtyková. Plni inspirace si dospělí i děti mohli připravit pro své domovy adventní a vánoční svícny i věnce na víkendovém workshopu.

Vánoční výstava ve skleníku Fata Morgana

Akce pro veřejnost – samostatné akce na vinici

Vinobraní sv. Kláry 15. – 16. 9.

Oslavou bohaté úrody vína na vinici sv. Kláry bylo zářijové vinobraní. Degustovalo a pilo se víno, burčák a pálenka z místní vinice, návštěvníci měli zároveň možnost ochutnat i produkci dalších předních českých i moravských vinařů, kteří se prezentovali jak na vinici, tak i v Ornametální zahradě. Nechyběl

ani bohatý hudební program v rytmu country, jazzu nebo cimbálu, který si návštěvníci mohli poslechnout u dvou pódii. Pro děti byl připraven dětský koutek a divadelní představení. Expozice výroby vína byla velmi vyhledávaným místem díky odbornému výkladu průvodců.

Svatomartinský přípítek 11. 11. v 11.11 hod.

Slavnostní Svatomartinský přípítek se na vinici sv. Kláry konal již potřinácté. Přesně v 11.11 hodin se poprvé otevřela jak Svatomartinská, tak mladá vína předních českých i moravských vinařů. Husí speciality a tradiční koláče si mohli návštěvníci vychutnat v doprovodu jazzových a swingových melodií.

Svatomartinský přípítek

Projekt Kořeny osobností

Projekt Kořeny osobností

Botanická zahrada dne 7. června 2017 poprvé otevřela pro veřejnost unikátní stezku, kde se návštěvníci dozvědí o významných postavách současnosti a zároveň se seznámí s rostlinnými poklady botanické zahrady. Projekt Kořeny osobností odstartoval již v roce 2009 ve spolupráci s externí spolupracovnicí Darinou Miklovičovou, která je zároveň i jeho spoluautorkou. V roce 2018 vznikla k projektu kniha, která shrnuje všechny osobnosti, jež se do projektu zapojily v letech 2009–2017. Kniha byla představena veřejnosti a zároveň slavnostně pokřtěna dne 14. června během tiskové konference a slavnostního křtu se ujal Bohumil Černý, ředitel botanické zahrady a slavní kmoťři. Stali se jimi prof. MUDr. Pavel Pafko, DrSc., houslový virtuos Pavel Šporcl, kajakářka a vodní slalomářka Štěpánka Hilgertová, herec Jan Potměšil, výtvarník Theodor Pištěk, spisovatel Ivan Klíma, prezidentka NF Kapka naděje Vendula Svobodová Pizingerová, pravnuček Alfonse Muchy Marcus Mucha společně s herci Michalem Kláskem a Martinem Bartákem z Divadla Spejbla a Hurvínka i s legendárními loutkami.

Jedinečný projekt Kořeny osobností tvoří již 93 vzácných dřevin a rostlin, jež zde vysadili významní představitelé českého, ale také světového kulturního, sportovního, vědeckého či politického života. V průběhu roku 2018 se do projektu nově zapojilo těchto 10 osobností:

Křest knihy Kořeny osobností

84. známý český botanik a populárizátor vědy – Václav Větvíčka (hrušeň vrboolistá, *Pyrus salicifolia* 'Pendula')
85. první a zároveň jediný československý kosmonaut – Vladimír Remek (šácholan hvězdovitý, *Magnolia stellata* 'Chrysanthemiflora')
86. světově proslulý francouzský herec a vášnivý vinař – Pierre Richard (vinná réva moštové odrůdy *Saphira*)
87. šestinásobný paralympionický vítěz, cyklista – Jiří Ježek (dub proměnlivý, *Quercus variabilis*)
88. pětinasobná paralympionická vítězka, nevidomá lyžařka – Kateřina Teplá Šromová (dub proměnlivý, *Quercus variabilis*)
89. nejúspěšnější česká deaflympionička, lyžařka – Tereza Kmočová (dub proměnlivý, *Quercus variabilis*)
90. slavný český anglista a překladatel díla Williama Shakespeara – Martin Hilský (slivoň Hillierova, *Prunus x hillieri* 'Spire')
91. světoznámá operní pěvkyně – Soňa Červená (červenolistá forma javoru mandžuského, *Acer mandshuricum*)
92. zakladatel moderní dětské hematologie v ČR – prof. MUDr. Otto Hrodek, DrSc. (chitalpa taškentská, x *Chitalpa tashkentensis*)
93. český automobilový závodník a šestinásobný vítěz Rallye Dakar – Karel Loprais (pabuk jižní, *Nothofagus antartica*)

Projekt Kořeny osobností

Pierre Richard

Jiří Ježek, Tereza Kmočová, Kateřina Teplá Šromová

Karel Loprais

Vladimír Remek

Václav Větvíčka

Edukační činnost

Edukační činnost

Botanická zahrada nabízí návštěvníkům komentované prohlídky expozic i tematické programy. Školy, od mateřských po střední, mohou v současnosti využít 18 výukových programů. Většina z nich je doplněna názornými pracovními listy nebo jinými didaktickými pomůckami. Součástí prohlídek jsou také zajímavé a nevšední přírodniny, díky kterým mohou návštěvníci během poznávání světa rostlin zapojit i jiné smysly, jako například čich a hmat.

V roce 2018 proběhlo celkem 1011 prohlídek a programů s průvodcem, toto číslo

zahrnuje návštěvy skleníku Fata Morgana, venkovních expozic i expozice výroby vína. Došlo k navýšení počtu skupin v rámci večerního provázení, také se konalo podstatně více prohlídek expozice výroby vína.

V roce 2018 proběhly také dva semináře pro pedagogy, které zahrada pořádá ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje.

S nabídkou vzdělávacích akcí byla široká veřejnost seznamována např. na veletrzích

Schola Pragensis a Holiday World, v Divadle v Dlouhé nebo na Dnech Země.

V roce 2018 se také metodici se dvěma postery aktivně účastnili mezinárodní konference zaměřené na vzdělávání v botanických zahradách – 10th International Congress on Education in Botanic Gardens, která se konala v termínu 9.–14. 9. 2018 ve Varšavě.

Výukový program s průvodcem s tématem podnebných pásů ve skleníku Fata Morgana

Hospodaření

7

Hlavní činnost

Hlavní činnost

Výnosy

Botanická zahrada v roce 2018 dosáhla celkových výnosů 115 451 tis. Kč.

Výnosy ze vstupného tvořily zásadní položku vlastních příjmů organizace. Za rok bylo dosaženo tržeb ze vstupného 19 696 tis. Kč. V průběhu let je možno sledovat postupné vyrovnávání tržeb mezi skleníkem Fata Morgana, kde činily 10 253 tis. Kč, a venkovními expozicemi s 8 772 tis. Kč, trend znamená rostoucí oblibu zahrady u návštěvníků a odráží prodlužující se otevírací dobu v průběhu roku. Rostoucí tržby ze vstupného přispíváme zkvalitnění návštěvnických služeb a servisu. Oproti roku 2017 navštívilo botanickou zahradu o 26 tisíc návštěvníků více a jde o rekordní nárůst v rámci dekády.

Ostatní výnosy jsou neméně důležitou položkou v rozpočtu a takřka u všech došlo k výraznému zvýšení oproti roku 2017. Rostoucí tendence prodeje služeb jde ruku v ruce s nárůstem návštěvnosti. Večerní provázení ve skleníku Fata Morgana, přibližující atmosféru nočního pralesa, dosáhlo tržeb 153 tis. Kč. Provázení po expozicích s průvodcem v rámci výukových programů přineslo do rozpočtu 115 tis. Kč. Nejvýraznější růst zájmu návštěvníků byl zaznamenán u prohlídek expozice výroby vína, kde výnosy činily 190 tis. Kč oproti plánovaným 114 tis. Kč. Celkově bylo provázeno 1011 skupin návštěvníků, tedy o 321 více než v roce 2017.

Prodej rostlin a vlastních výrobků zajistil tržby ve výši 173 tis. Kč. Jde zejména o odprodej přebytečných rostlin trvalek, letniček a balkonových rostlin. Na meziročním nárůstu se odráží pravidelný prodej ve stáncích a sezonní výprodej s podporou marketingu.

Botanická zahrada čerpala fondy v celkové výši 19 355 tis. Kč. K úspoře došlo u čerpání investičního fondu na opravy a údržbu oproti upravenému rozpočtu (5 160 tis. Kč) z důvodu posunu termínů oprav a údržby nebo zajištěním oprav vlastními zaměstnanci. Fond odměn a rezervní fond byly čerpány v souladu se schváleným usnesením.

Zřizovatel schválil neinvestiční příspěvek na rok 2018 ve výši 85 275 tis. Kč. Na zajištění mezinárodní reprezentační akce hlavního města Prahy v Itálii byly poskytnuty účelové finance RO č. 4260 ze dne 31. 5. 2018 ve výši 130 tis. Kč. Rozpočtovým opatřením č. 4206 ze dne 16. 5. 2018 došlo k navýšení neinvestičního příspěvku o 20 tis. Kč na krytí nákladů spojených se zajištěním pověřence pro ochranu osobních údajů. Celkový neinvestiční příspěvek po rozpočtových opatřeních činil 85 873 tis. Kč.

V průběhu roku botanická zahrada obdržela prostřednictvím RO č. 4172 ze dne 19. 4. 2018 grant na obnovu přestárlé části vinice sv. Kláry. Částka 448 tis. Kč nebyla a ani nemohla být zcela čerpána z důvodu nutnosti dodržení agrotechnických postupů. Čerpaný podíl ve výši 184 tis. Kč byl použit na vyklučení a revitalizaci

přestárlých částí vinice. Zbylá část financí ve výši 264 tis. Kč bude čerpána v první polovině roku 2019 na pořízení nových sazenic vinné révy.

Grant Erasmus+ schválený v roce 2016 na podporu a rozvoj zpřístupnění zahrady návštěvníkům se zdravotním znevýhodněním byl čerpán ve výši 2 962 tis. Kč v souladu s pravidly stanovenými smlouvou.

Náklady

Celkové náklady v roce 2018 rostly úměrně s vlastními výnosy organizace, činily v souhrnu období 115 451 tis. Kč. Nárůst je odrazem rostoucího počtu návštěvníků a nákladů na zajištění servisu akcí, dále se jedná o obecný nárůst cen materiálu a služeb.

Nákupy materiálu vzrostly oproti plánovanému rozpočtu o 451 tis. Kč. V oblasti rozvoje odborné činnosti došlo na nákupy rostlinného materiálu k obohacení expozic a současně na náklady spojené s péčí o sbírky, tedy se zahradnickým materiálem, substráty, hnojivem a pesticidy. V neposlední řadě se jedná o nákupy pro běžnou údržbu areálu a budov zajišťovanou zaměstnanci provozu.

Rostoucí tendence nákladů evidujeme i v oblasti nákupu ochranných pracovních pomůcek a nových pracovních oděvů pro zaměstnance, neboť ochranné vlastnosti současných uniforem nejsou dostatečné.

Hlavní činnost

V rámci spotřeby energií předpokládáme v roce 2018 oproti roku 2017 v Botanické zahradě hl. m. Prahy celkově nárůst, na kterém se hlavním dílem podílejí klimatické podmínky, odrážející se ve spotřebě, nárůstu oproti plánu u spotřeby vody a elektrické energie. Dále je zaznamenán nárůst cen za práci a teplo, které se též v celkové finanční bilanci v oblasti energie odrazí.

Základní nárůst spotřeby elektrické energie je v principu způsoben tím, že je používána jak k přímému ohřevu a vytápění některých provozů BZ, tak zároveň pro funkci zdrojů chladu ve VZT a technologických systémech. Povětrnostní vlivy, zvláště pak dlouhotrvající horké léto a specifická zima, mají za následek nárůst na hodnotu cca 900 060 kWh (900 079), což je o cca 50 500 kWh (50 545) více než v roce 2017.

Spotřeba plynu, který se využívá k vytápění a přípravě teplé vody zejména v administrativním, skladovém a pěstebním zázemí, je na hodnotách cca 14 900 m³ u zemního plynu a cca 2690 m³ u propan-butanu. Tyto hodnoty jsou nižší u zemního plynu o cca 3800 m³ a u propan-butanu 2200 m³. Na snížení spotřeby zemního plynu se v hlavní míře podílí seřízení otopné soustavy na vhodnější teploty pro dané provozy a zavedení drobných opatření, jako je např. zlepšení izolace potrubních tras a úpravy režimu provozu. Na nižší spotřebě propan-butanu se promítla technologická odstávka starých hořáků po dobu výměny za nové, které splňují příslušné bezpečnostní požadavky,

a dále instalace nového systému kontroly a řízení, na který byla celá otopná soustava připojena, aby docházelo k optimální regulaci vytápění v daných prostorech. V neposlední řadě vylepšil bilanci spotřeby plynu i teplý podzim. Dále se na spotřebě odrazí tvorba velikosti zásob v daném účetním období.

Spotřeba tepla se pohybovala za rok 2018 v objemu cca 5920 GJ, což je o cca 400 GJ méně než v roce 2017. Přestože je vidět dílčí úspora pravděpodobně způsobená teplým podzimem, vynaložená cena za teplo bude cca o 260 000 Kč vyšší než v roce 2017 z důvodu nárůstu cen u dodavatele.

Spotřeba vody v roce 2018 činí cca 53 770 m³. Tato hodnota vzhledem k plánu dohledání úniků v rozsáhlé potrubní síti BZ je značně vyšší, než se předpokládalo, i když je v úhrnu o cca 160 m³ nižší než v roce 2017. Očekávanou úsporu vody po dohledání a odstranění významných úniků vody nahradily vysoké nároky na závlivku a závlahu v areálu zahrady za dlouhodobého extrémního sucha. Oproti roku 2017 se výdaje za vodu navýšily o zvýšení vodného a stočného, které činí cca 2 Kč/m³.

Náklady na opravy a údržbu botanické zahrady byly oproti roku 2017 vyšší o 1573 tis. Kč. Prostředky byly použity na nezbytné opravy postupně stárnoucí technologie a tím předcházení možných havárií, které by mohly narušit chod zahrady, nebo přímo ohrozit sbírky rostlin. V rámci oprav budov docházelo spíše

k dílčím méně nákladným opravám fasád, elektroinstalací, k údržbě řídicích jednotek skleníků a závlahových systémů.

V oblasti nákladů na nákup služeb došlo oproti roku 2017 ke snížení celkových nákladů o 761 tis. Kč.

Limit prostředků na platy byl schválen ve výši 35 100 tis. Kč pro limit počtu zaměstnanců 100. Skutečný přepočtený stav pracovníků za rok 2018 byl 95 pracovníků, nižší počet zaměstnanců byl způsoben nedostatkem odpovídajících kvalifikovaných uchazečů v rámci výběrových řízení. Čerpání fondu odměn bylo schváleno Radou hl. m. Prahy č. 2771 ve výši 2 400 tis. Kč, faktické čerpání bylo 2 111 tis. Kč. Ke kompenzaci limitu prostředků na platy fondem odměn nebylo nutné přikročit s ohledem na nižší stav zaměstnanců.

Vlastní náklad ostatních osobních nákladů botanické zahrady činil 3 918 tis. Kč., zefektivněním pracovního harmonogramu pokladních, průvodců a zaměstnanců poskytujících návštěvnický servis došlo k úspoře oproti schválenému rozpočtu o 223 tis. Kč., ačkoliv reálné náklady na hodinové mzdy v průměru rostly úměrně všeobecnému růstu platů v republice.

Botanická zahrada ukončila hospodaření v hlavní činnosti v roce 2018 s vyrovnaným hospodářským výsledkem.

Doplňková činnost

Doplňková činnost

Doplňková činnost

Botanická zahrada dosáhla celkových výnosů z doplňkové činnosti 10 434 tis. Kč, oproti roku 2017 došlo ke zvýšení o 1 943 tis. Kč, a tedy navýšení o 30 % oproti schválenému rozpočtu. Zlepšený hospodářský výsledek odpovídal jednak nárůstu návštěvnosti, ale současně i rozšíření sortimentu propagačních předmětů určených k prodeji. K enormnímu nárůstu došlo u parkovného, kde se v roce 2018 vybralo o 309 tis. Kč více než v předchozím roce. Výrazné oblíbě se taktéž těšila Vinotéka sv. Klára a tomu odpovídal prodej vín z vlastní produkce. Současně s prodejem vína se zvýšil prodej studených pokrmů, které jsou klientům nabízeny jako občerstvení. Další zřejmý vzestup nám zajistily výnosy z pronájmů, jejichž zvýšení odpovídá celkové ekonomické situaci u soukromých firem. Rostl zájem i o dražší jednorázové pronájem, například o pronájem skleníku Fata Morgana. Výnosy z prodaného zboží, propagačních předmětů, činily 1 583 tis. Kč. Prodej byl zajišťován v pokladnách a v novém prodejním stánku ve skleníku Fata Morgana. Velkému zájmu návštěvníků se těšily rovněž nové publikace vydané botanickou zahradou a upomínkové předměty s rostlinnými motivy. V neposlední řadě byl sortiment obohacen i o velmi zajímavý artikl: parfém Fata Morgana No. 1, v němž se snoubí vůně exotických rostlin nacházejících se v expozicích skleníku.

Náklady doplňkové činnosti vzrostly obdobně ve vztahu k výnosům na celkových 7 855 tis. Kč. Zásadní zvýšení je způsobeno

vyšší platbou daně z příjmu a odpovídajícím růstem nákladů v rámci osobních nákladů na platy zaměstnanců.

Botanická zahrada dokončila hospodaření v doplňkové činnosti se ziskem po zdanění za rok 2018 ve výši 2 579 tis. Kč. Zisk z doplňkové činnosti navrhla v souladu se zákonem číslo 250/2000 Sb. a pravidly pro finanční vypořádání přidělit do rezervního fondu, a to 516 tis. Kč, a poté do fondu odměn, a to 2 063 tis. Kč.

Svatby v botanické zahradě

Párům, které si touží říct svá „ano“, nabízíme ta nejkouzelnější místa zahrady. Snoubenci mohou vstoupit do manželství na rozkvetlé Pivoňkové louce, v meditační Japonské zahradě nebo na rozlehlém trávníku pod sekvojovci. Nejoblíbenější je však romantický výhled na celou metropoli z terasy pod kaplí. Barokní kaplička sv. Kláry poskytuje své útulné prostory svatbám církevním.

V roce 2018 se v botanické zahradě uskutečnilo třicet sedm svatebních obřadů.

Rulandské lečké

Modrý Port

Müller Thurgau

Tramín č...

Sauvignon
Muškát mor
Ryzlink r...

Rulandské
Rulandské

Ryzlink

Modrý P

Rulandské

Doplňková činnost – vinice sv. Kláry

Shrnutí sezony

V roce 2018 vegetace začala o tři týdny později, než je obvyklé, avšak teplé počasí a intenzivní růst révy tento handicap vyrovnaly a následně díky tomuto trendu došlo ke zrychlení vegetace přibližně o tři až čtyři týdny, což vyžadovalo extrémní pracovní nasazení, aby byly dodrženy všechny agrotechnické lhůty, a to se ve výsledku podařilo. Jarní mrazíky se nám vyhnuly, kvetení proběhlo bez problémů a i přes velký infekční tlak padlí stačily jen tři fungicidní postřiky. Velkým problémem se ukázal nedostatek atmosférických srážek a s tím spojené částečné sesychání hroznů a v některých případech i ohrožení keřů samotných, přesto však hrozny dokázaly dozrát do vysokých cukernatostí a výsledná kvalita hroznů a moštů je vynikající. Vína bílá budou hlavně pro milovníky plných, hutných vín se zbytkovým cukrem a s vyšším obsahem alkoholu.

Příroda je mocná a v roce 2018 si s hrozny opravdu pohrála, ukazuje se, že ročník 2018 bude skvělý především na červená vína, naše Rulandské modré 2018 již po dokvašení vykazovalo parametry špičkového vína. 17. 4. 2018 získala Botanická zahrada Praha grant na obnovu přestárlých částí vinice, který řeší cca 1800 m² ve dvou půdních blocích, na jednom bloku bude nahrazena stará výsadba Chrupky bílé a Královny vinic za Rulandské modré a na druhém Tramín červený za Müller Thurgau. Na těchto částech byly současně s klučením

vyměněny roxorové podpůrné tyče a v případě prvního bloku došlo k novému, ručnímu zterasování svahu.

Zisk medailí v roce 2018:

Rulandské modré 2015
Zlatá medaile – Král vín 2018

Tramín červený 2017
Stříbrná medaile – Král vín 2018

Rulandské šedé barrique 2016
Stříbrná medaile – Král vín 2018

Rulandské modré rosé 2017
Bronzová medaile – Král vín 2018

Přehled sklizně:

Müller Thurgau – 2235 kg	20,5 ° ČNM
Muškat moravský – 1036 kg	20,0 ° ČNM
Modrý Portugal – 1783 kg	18,5 ° ČNM
Modrý Portugal na výrobu moštu – 876 kg	
Ryzlink rýnský – 4395 kg	20,5 ° ČNM
Sauvignon – 663 kg	23,0 ° ČNM
Rulandské šedé – 3519 kg	24,5 ° ČNM
Rulandské modré – 3682 kg	28,5 ° ČNM
Rulandské modré rosé – 1070 kg	25,0 ° ČNM
Tramín červený – 2410 kg	25,0 ° ČNM
Neronet – 235 kg	22,0 ° ČNM
Stolní hrozny na burčák – 4718 kg	
Celkem: 26 622 kg	

Doplňková činnost – vinice sv. Kláry

Degustace

Řízené degustace místních vín pořádáme již od roku 2013 a zájem o ně neustále roste. Řada našich zákazníků je navštěvuje opakovaně, aby se seznámili s víny nového ročníku, případně aby ochutnali mladá vína přímo z tanků ve sklepě.

Kromě klasických řízených degustací, kdy návštěvníci ochutnají průřez naším sortimentem, nabízíme také degustace zaměřené na párování vína a sýrů, případně dalších delikates. Chceme lidem ukázat, jak pestrý může svět vína být a že každý může najít to, co vyhovuje jeho chuti.

V posledním roce také výrazně vzrostl zájem zahraničních i tuzemských cestovních kanceláří, které chtějí svým klientům kromě klasického programu nabídnout také objevování české gastronomie a vinařství.

Vinařské akce

Během roku pořádáme i řadu vinařských akcí. Vinobraní a Svatomartinský přípitek už mají dlouhou tradici a každým rokem nám přivádějí nové vinné nadšence. Komornější degustační akce, jako je ochutnávka archivu nebo degustace mladých vín z tanku, cílí spíše na naše stálé zákazníky.

Novinkou v roce 2018 byla pikniková akce „Klára má svátek“, kterou jsme oslavili

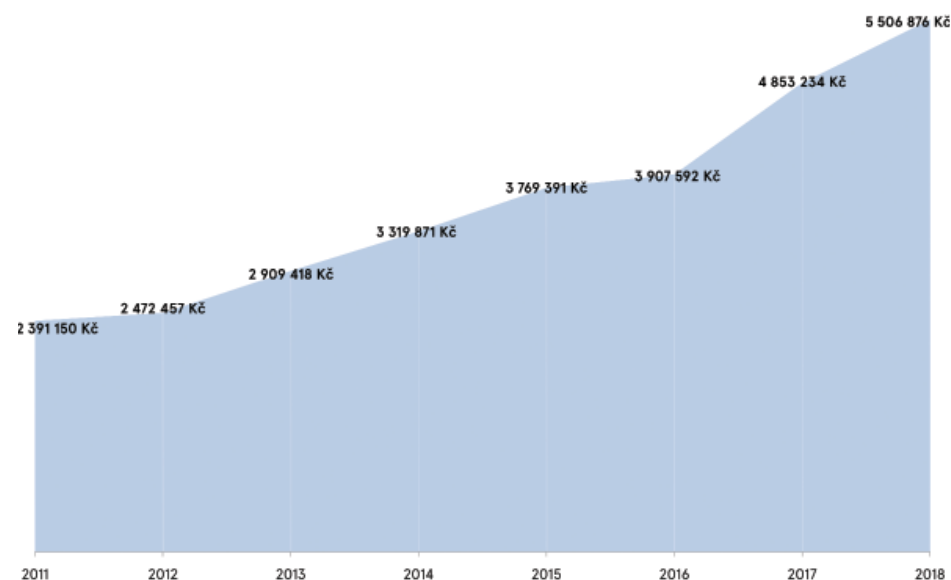
svátek patronky naší vinice. Úspěch měl i březnový „Den svařáku“, kdy jsme našim zákazníkům představili nové chuťové varianty a se stálými hosty jsme si vyměnili ty nejlepší tipy a recepty.

Křest nového ročníku

6. června jsme pokřtili nový ročník našich vín. Kmotry se stali prof. Mudr. Milan Šamánek, DrSc., přední český dětský kardiolog, zároveň ale i milovník

a znalec vín, společně s herečkami Janou Švandovou, Mahulenou Bočanovou, Markétou Hruběšovou a Světlanou Nálepkovou. Po předchozích dvou ročnících, kdy hrozny vyzrály do vysoké cukernatosti a měly vysoký extrakt, jsme tentokrát pustili do světa vína, která mají lehčí charakter a jsou krásně svěží a příjemně pitelná.

Nárůst tržeb ve vinotéce sv. Klára

Poděkování partnerům

Bez podpory partnerů, sponzorů a spolupracovníků by se botanická zahrada nemohla naplno rozvíjet a prezentovat.

Největší poděkování patří našemu zřizovateli, kterým je Magistrát hlavního města Prahy.

Děkujeme všem našim partnerům, sponzorům a spolupracovníkům.

Hlavní partneři

Bayer CropScience

Partneři Botanické zahrady hl. m. Praha, sponzoři akcí a spolupracovníci

Unie botanických zahrad České republiky

Botanický ústav AV ČR

Přírodovědecká fakulta
Univerzity Karlovy

Subterra

Velvyslanectví Japonska v ČR

Velvyslanectví JAR v ČR

Česká bonsajová asociace

Spolek českých a slovenských
pěstitelů kaktusů

Spolek českých perenářů

Česko-japonská společnost

Saintpaulia

ČZS Pelargónie Loděnice

Česká zemědělská univerzita,
Demonstrační a výzkumná
stanice Troja

Botanická zahrada Teplice

Oddělení genetických zdrojů
zelenin, léčivých rostlin
a speciálních plodin VÚRV v.v.i
v Olomouci – Holice

Česká zahradnická akademie
Mělník

Školní statek Mělník

SKF ČR

Zahradnictví SINCO

ROMAX

Dvojka Český rozhlas

Radiohouse, s.r.o.

Český rozhlas Region

Regina DAB Praha

LCG New Media, s.r.o.

BGCI

Český svaz ornitologický

Palkowitzia

Kakteen

Monitora Media, s.r.o.

MEDIA CLUB, s.r.o.

BURDA Praha, s.r.o.

Klub českých turistů

Geosvět

Africké sochy

ASEAN

Kovohutě Příbram nástupnická, a.s.

ZEISS Česká republika

Livingstone

Vyšehradští včelařiči

Psychiatrická nemocnice Bohnice

CityCrossRun

Zoo Plzeň

Časopis Zahrádkář

Tiráž

Základní údaje o společnosti

Název

Botanická zahrada hl. m. Prahy

Adresa

Trojská 800/196
171 00 Praha 7 – Troja

Kontakty

Telefon: +420 234 148 111
Fax: +420 233 542 629
E-mail pro všeobecné a odborné informace:
info@botanicka.cz
Web: www.botanicka.cz

Výroční zpráva Botanické zahrady hl. m. Prahy 2018

Redakční zpracování

Mgr. Klára Hrdá

Texty

kolektiv zaměstnanců Botanické zahrady
hl. m. Prahy

Jazyková korektura

PhDr. Markéta Teuchnerová

Vydala

Botanická zahrada hl. m. Prahy
Trojská 800/196
171 00 Praha 7 – Troja

Vydáno

únor 2019

Sazba, zlom

Filip Bezděk

Fotografie

Archiv Botanické zahrady hl. m. Prahy

Copyright

Botanická zahrada hl. m. Prahy

ISBN 978-80-907021-7-2